

СРПСКИ НАРОД

СИМОВИЋ БЕЗ МАСКЕ

Симовића данас као да гледамо у огледалу. У почетку свога последњег говора он је хтео да истакне како говори у своје име због тобожње забринутости за судбину земље и народа. Он је рекао да не говори као политичар, јер нема никаквих политичких амбиција. Значи да је говорио као плаћеник и да је катастрофално дело од 27 марта 1941 године извршио као најамник англо-бољшевички.

Истакао је затим да говори као „слободан грађанин“. Чудно је то његово схватање слободе јер, захваљујући баш њему слобода његове земље уништена је, народ је поробљен, војска уништена, Краљ одвучен у заточење, а он је побегао у туђину као човек без икакве одговорности.

Подвукао је да говори као војник, а у ствари био је издајник; кад је дошло до рата, који је он изазвао, Симовић је побегао из отаџбине остављајући војску на милост и немилост судбини. И ако је годинама био на најдговорнијим положајима у војсци, он у себи није имао ни српског војничког духа, ни морала наших војника, којима се дивимо свет.

Симовић је овим својим говором потврдио да је пучиста по занату. Човек који је насилно довео младога Краља на престо сада му објављује борбу и жели да га детронизира. То је главни смисао овога говора у коме се вели да има „и људи у иностранству који неће да гледају стварност у очи“. Овим људима он пребације, да збуњују својим држањем народ у земљи јер му нису свртели да упуте позив да се сврста у редове партизанских банди које га истребљују. Колика је и како дубок морални пад овога човека види се најбоље из његове смелости и дрскости да се окопи на владу која га је поставила за команданта „Југословенских“ трупа на Блиском Истоку. Овај човек поступио као сваки туђи слуга који због личних амбиција заборавља на све обзире и све обавезе.

Својим говором генерал Симовић је нанео страшну увреду српском народу. Он је прихватио тезу да су Срби партизани и да су као такви неукротиви елементи нереда и хаоса. Он је превидео све чињенице и заобишао велику истину, да се Срби на целом свом простору одлучно боре против партизана које тако распевају слави овај човек.

Симовић је увредио српски народ и позивањем на жртве које је он дао. Да, заиста, српски је народ дао страховито много жртава и поднео необично велике патње и страдања. Може бити да ове жртве не дају мира преступничкој савести овога човека који је главни проузроковач народних страдања и главни виновник жртава које су пале.

Симовић је пун цинизма када тврди, да српски народ не може никада пропасти као што, тобоже, тврди квислиншка пропаганда. Он је далеко од Србије и од целе српске земље, он је срцем и душом од ње одвојен, па не може да схвати, да српски народ може бити уништен и да је већ у многим крајевима његово уништење трагична и језива стварност. Али шта се то Симовића

тиче? Он је говорио онако како му је наређено и наручено.

Певајући химну партизанима Симовић се појавио без маске. Ево неколико места из његовог говора из којих се најбоље види да он целим бићем стоји иза политике коју спроводе Стаљин и Тито на нашем простору. Препорућујући народу борбу и стварање фронта он је рекао:

„Такав фронт већ постаје и невероватно је да се нашло људи који верују издајцима нашега народа и који ометају величанствену борбу његову... И место да се поносимо том борбом, ми чак осуђујемо те народне успехе. Радимо, дакле, оно што раде наши непријатељи... Наша борба биће веома важна и корисна и због тога народно-ослободилачки покрет, досада

најактивнији део те крваве борбе, потпомажу наши велики савезници, братска Русија, Велика Британија и Америка. Томе покрету треба да се придруже све остале активности наших родољуба у земљи и иностранству. Не признати тај покрет и радити против њега, значи радити против наших савезника и олакашати рад и дејство наших непријатеља... Ту борбу већ води народно-ослободилачки покрет у коме има релативно највећи број Срба... Нико од нас не сме ометати ту борбу народно-ослободилачког покрета.“

Шта се види из ових речи генерала Симовића? Њему је стало до тога шта користи Америци, Енглеској и Совјетској Унији, а не до тога шта користи српском

народу, који, усталом, скоро и не помиње. У његовој глави се још увек врзмају југословенске магле. За њега је величанствена борба коју српски народ води за свој опстанак и самоутврђење „братоубилачка борба“. То је борба за очување свих народних и личних светиња, борба за душу и дух српске земље, која је нападнута од активних бољшевичких носилаца зла којима тако предано служи овај плаћени генерал.

Симовић је покушао да се прикаже као човек који схвата стварност и који се према њој опредељује. По свему ономе што је досада радио и што сада ради може се рећи да је он типичан пример илузионисте, који не може да сагледа стварност јер нема чула за то. Да је он имао чуло за стварност он не би ни

вршио пуч који је упропастио народ, нити би га кад је побегао у Енглеску месецима позивао на устанак, који су водили самоубиству. Зато је и данашња процена ситуације овог илузионисте једнака процени коју је он имао када је припремао и изводио пуч.

Симовићев говор има сва обележја једног нарученог и плаћеног говора. Он је више срачунат на то како ће њега активирати у политичкој игри која се води између Енглеске и Совјета, дакле, на лични интерес, него на то како ће и шта ће о њему народ мислити. Заго се овај говор може назвати бедним улагивањем Стаљину и Черчилу, ауторитетима од којих Симовић очекује по коју пару за продужење своје бедне егзистенције.

„С.—Н.“

ОДГОВОР ДУШАНУ СИМОВИЋУ

Говорио је Душан Симовић. Невероватно звучи, али десило се је да он проговори, и то преко лондонског радија опет у намери, да својим говором зада смртни ударац српском народу, који се још није ни опоравио и који још крвари од рана које му је Душан Симовић задао 27 марта 1941 године.

Један од твораца 27 марта, својим говором није нас изненадио. Он је само потврдио оно што смо ми већ знали. Да је Душан Симовић био у тесној вези са совјетским аташеом генерал-мајором Самокином и да је 27 март заједничко дело Јосифа Броза-Тита и Душана Симовића.

Дана 27 и 28 марта Централни Комитет Комунистичке партије у Југославији под вођством Јосифа Броза Тита и Моше Пијаде заседао је у улици Краљевића Томислава бр. 73 у кући др Марка Анафа одакле је давао инструкције и упутства Душану Симовићу, како ће и на који начин на челу Краљевске владе, а у име несрећног малолетног Краља, да дефинитивно и непогратно унесрећи народ и разруши државу.

Душан Симовић је ропски слушао, све је ишло по плану, ништа није пропуштено, и резултат није изостао. Земља је упропаћена, народ је осакћаен, Краљевина растурена, и Јосиф Броз-Тито постао је вођа и маршал.

И сада долази други део ове крваве драме, овога крвавога пира. Душан Симовић препоручује се и тражи награду за услуге учињене тада Јосифу Брозу-Титу. Он, Душан Симовић боји се, да није можда заборављен и препоручује се Јосифу Брозу-Титу, разрачунава се са својим друштвом са којим је отишао у емиграцију, а истовремено својим препорукама наноси најтеже и најболније увреде оцађеном српском народу и осакћаеној отаџбини.

Заиста, мора да се у тешкој и незавидној ситуацији налази млади Краљ у емиграцији и његова емигрантска влада, када их Душан Симовић, као „слободни грађанин“, преко „савезничког“ лондонског радија, онако немилосрдно извргава критици, руглу и срамоти.

Али, судбина је немилосрдна и њој се никад не може довољно избећи.

Да ли ће они бити у стању, да спрече нови пуч тамо у емиграцији, који им припрема Душан Симовић и који им треба, да се детронизира млади Краљ, а да претставништво у емиграцији преузму претставници „Новог света“ који се ствара „јачко то каже Душан Симовић, а у духу идеја Јосифа Броза-Тита. То је њихова ствар.

Али има нешто што припада само и једино српском народу, и што ће он љубоморно и по цену најтежих жртава бранити до последњег, од Душана Симовића и његових савезника. То је његова народна вера у будућност, а противу комунистичко-бољшевичког веровања и стремљења, коме припада, што смо већ и раније знали, а сада и од њега самога чули, и Душан Симовић.

Ето то је оно што се тиче српскога народа и што хоћемо и морамо да одговоримо Душану Симовићу.

Пре самога одговора, констатујемо чињеницу, да је Душан Симовић, као претседник владе и начелник Главног генералштаба, наредио да се у Сарајеву потпише акт о безусловној капитулацији југословенске војске и тиме је и пред народом и пред историјом примио пуну одговорност за пораз војске и распад Југославије.

То је историска чињеница и њу само износимо. Да говоримо о Душану Симовићу и његовим личним квалитетима: поштења, чисти, морала и достојанства, не желимо, јер то није наш обичај премда би и зато имали довољно материјала и разлога.

И када се он данас, пре него што је пала пресуда за злочине које је починио од 27 марта 1941 до дана капитулације, поново појављује преко лондонског радија у улози саветодавца српском народу, став је лако заузети. Душан Симовић је прокажен и оптужен и он нема права да се обраћа српском народу, јер са њиме и

ма само толико везе, што му је нанео највише зла од свију његових синова у целој његовој историји.

Али, како се иза говора Душана Симовића крије мрачна позадина, која треба да нанесе нове штете и донесе нове жртве српском народу, ми хоћемо да осветлимо неке моменте и на тај начин откријемо те паклене намере.

Српски народ и његови најбољи синови на свима странама заузели су антикомунистички и анти-бољшевички став не из неких личних режимских рачуна или сентименталних разлога, како то Симовић каже, циљајући на Династију Карађорђевића, већ из дубоко националних, моралних и идеолошких уверења, која су само ставом српскога вођства, добила праву примену у непризнавању Совјетског савеза кроз пуних 26 година. Тај став српскога народа није се ни за длаку променио ни после пропасти и окупације.

Десетине хиљада најбољих српских синова дилем наших поља и дубрава, кланаца и планина, падали су и падају у тој борби, да очувају своје национално право на живот, које му угрожавају васпитници и послушници Треће интернационале са својим бандама састављеним од елемената које имају најмање везе са српским народом.

У тој борби су сви Срби јединствени, као што никада нису били.

Душан Симовић је нанео највећу увреду српском народу и његовом имену, када је устврдио, да се већина српскога народа налази на другој страни. То је највећи фалсификат и у данашњем моменту највеће издајство које је икада један човек починио према своме народу.

Тенденција тога фалсификата и издајства је јасна и провидна. Душан Симовић по налогу и у духу тог мрачног плана, хоће да компромитије сва национална права и стремљења угроженог Српства. Он се тиме свесно идентификује са најзаклетијим непријатељима српскога народа. Паклена работа,

превише паклена и за једнога Душана Симовића. А каква увреда, каква тешка увреда за оне знане и незане жртве које су комунистички одроди нанели Српству и Србији.

Проклетство легија палих Срба, уништених домова и егзистенција лежи на Душану Симовићу. Згаришта сељачких домова широм целе Србије, свежи су трагови злочина Душана Симовића. Али њему још увек није доста, он тражи још више, он тражи дефинитивно уништење Срба.

Душан Симовић тражи јединствен фронт српскога народа са Јосифом Брозом-Титом и његовим заграничним савезницима. Тражи устанак, тражи неред, крв и смрт.

Не, никада Душане Симовићу у тај фронт. Српски народ се сврстао у јединствени фронт велике националне и народне мисли ради очувања реда и мира, који му је данас више него икада до сада потребан. Тај фронт је створен, да се у беспштедној исполнској борби супростави свему ономе што исповеда Душан Симовић као најамник Совјета и Јосифа Броза-Тита.

Србија иде својим путем и њу нико са тога пута свратити неће, па ни Душан Симовић. Тај пут је пут националне слоге и пуног јединства свију националних снага у борби противу антихриста. И на том путу, то нека зна и Душан Симовић, нема препрека које нећемо премостити, да очувамо и однегујемо то јединство за срећу и будућност Србије и српскога народа.

Душану Симовићу, Јосифу Брозу-Титу и њиховом 27 марту српски народ под вођством генерала Милана Недића супроставља слогу и јединство и они ће и победити.

Говор министра Драг. Јовановића на Београдском радију

СЛАВОПОЈКА ТИТУ

Прекисноћ је Черчил, после дугог и упорног ћутања, одржао дугачак говор у Доњем дому. Тај говор би се могао поделити на два дела: на расматрања о светској, војничкој и политичкој ситуацији и, у односу на нас, на приказ званичне енглеске политике према Титу и југословенској емигрантској влади у Каиру и њеним експонатима овде на терену. Једна иста мисао садржана је у обадва дела говора — потпуна капитулација пред политичким претензијама Совјета. Черчил је признао да није ништа остало од онога што су Совјети захтевали од њега, а да им он није то уступио.

Врло цинично, само да би избегао или бар продужио рок за отварање стварног другог фронта, звучи онај део Черчиловог говора у коме је реч о судбини Пољске. „Ја сам уверен, рекао је Черчил да је Стаљинова политика према Пољској при мер за свеопшту политику Совјетске Уније... Ја не сматрам да ће совјетски захтеви прекорачити границу разумности и праведности.“

Овим речима, запечаћена је судбина пољске емигрантске владе и довршена једна издаја која се латентно спроводи скоро две године.

Али то није и једина запечаћена издаја у овом Черчиловом говору. На исти начин он је издао југословенску емигрантску владу истичући Тита као човека који ужива пуно поверење енглеске владе. На један начин који вређа Черчил је говорио о оних људима који су били спроводиоци његове политике и онда када је то ишло на отворену штету нашег народа. Он им пребацује што су престали са вршењем аката саботаже и напада на окупаторске трупе, па макар да су ти напади плаћани стотруком одмаздом. Указујући на партизане Черчил је истакао њихову безобзирност овим речима: „Њих нису спречиле никакве репресалије, ма колико биле извршене против таоца и сељака.“

Види се јасно да је Черчилово срце на страни оних који на све могуће начине уништавају српски народ. „Разуме се, рекао је Черчил, — да су партизани маршала Тита једини људи који се данас ефикасно боре против Немца. Већ одавно нарочито ме интересује покрет маршала Тита и покушао сам и покушавам да му на сваки начин помогнем... Прошле јесени упутили смо велику војну мисију у Југославију под командом генерала Маклена. Могу да уверим Доњи дом да ћемо учинити сваки напор који је у нашој моћи да помогнемо маршала Тита и његове јуначке одреде. За време моје болести маршал Тито упутио ми је поруку и отада сам са њим У СТАЛНОМ ПРИЈАТЕЉСКОМ ДОПИСИВАЊУ. Ми намеравамо да га помогнемо свим расположивим средствима водећи при томе рачуна и о нашим другим обавезама.“

Из ових се речи јасно види да се енглеска влада без резерве определила за Тита, а то значи за совјетску политику и совјетске политичке аспирације на Балканском полуострву. Мора се признати да се Черчил није устручавао да разбије илузије код свих оних који су веровали да је то само нека тактика, моментална, преоријентација енглеске политике. Он је посведочио да је то стварно и последња енглеска политика на овоме простору, јер, док овако са поштовањем и симпатијама говори о Титу, Черчил је о краљу Петру говорио са једним отменим цинизмом из кога се јасно види, да је Пурићева влада потпуно напуштена од стране Енглеске.

Као увреда звуче речи Черчилове о Краљу, који је тобоже „многo изгубио у очима партизана тиме што се његова влада везала са Михајловићем и њему

потчињеним командантима.“ Говорши о будућности Черчил је, такође, сходно одлукама донетим у Техерану, рекао да Краљ Петар не може бити сигуран за свој престо после рата. „Ми на овим острвима, рекао је Черчил, — привржени смо начелима монархије и ми смо искусили благодети уставне монархије. Али ми не можемо желети или намеравати да наше идеје наметнемо којој другој земљи. Грчка, Југославија и Италија биће потпуно слободне да одреде облик владавине бар уколико се нас тиче када воља народа буде могла доћи до изражаја под условима мира.“

Знатан део Черчиловог говора је славопојка Титу и партизан-

ским борбама које су организоване уништење српског живља на целом његовом простору. Из оваквог Черчиловог става може се јасно видети да је он непријатељ српског народа коме је сручио масу тешких увреда у лице. Ниједан Србин не сме да заборава да је ово онај исти Черчил који је некада, када се то поклапало са његовом политичком рачуницом, слао издашне похвале оним елементима који су упропашћавали свој народ по његовим жељама. Данас су они презрени и одбачени као преставници реакције. Черчил се није устручавао, да се баца каменом на њих.

Н. С.

СА РАЗНИХ РАТИШТА

Код Американца, изгледа, да је дошло до размисла о измешању два пацифичка стратега. Мек Артур и даље остаје код своје оператике „острво по острво“. Он је сада загледао на Новој Померанији, 450 километара далеко од Рабаула, и мора да се припреми за дугачак поход.

Међутим, адмирал Немци је у видео да та оператика „острво по острво“ даје исувише жалосне резултате. Он је покушао напад на Маршалска острва, али неколико локалних успеха уверили су га да је исувише дугачак пут од тих малих успеха на малим острвима до једне велике одлучне победе.

Адмирал Немци покушава сада да продере у центар јапанског пацифичког стратегског система и са својом ескадром дошао је код острва Трук у групи Каролинских острва.

Јапанци и даље остају тајанствени: ни овај напад није извукао јапанску морнарицу из њених тајних скровишта, и јапански адмиралитет одбија напад на Трук малим снагама флоте и ваздухопловства, као што је одбио код Маршалских и код Саломонских острва. Јапанци су хладнокрвни у истој мери, као што су хладнокрвни и Немци у извођењу својих операција на Истоку.

Источни фронт и даље остаје поприште велике битке. На северном делу Немци су се опет нешто повукли, примењујући своју опробану еластичну одбрану. На средњем и на јужним деловима фронта Немци се боре на месту, не препуштајући непријатељу своје положаје.

Совјети нису у току ове зимске офанзиве постигли оперативски успех: нису нигде ослабили немачку војску. Чак ни у оној битци, која се сада завршила, а која је према совјетском пријављивању изгледала као једна победа црвене армије, Совјетима није пошло за руком да постигну циљ који су желели: опкољена група немачких дивизија западно од Черкаса пробила је оброч и измакла из совјетских руку.

Ова битка у казану показала је огромну јачину духа немачких трупа. То је први случај у овом рату да се једној опкољеној армији деси да изађе из оп-

кољавања. У свима претходним случајевима — а то су били случајеви са совјетским армијама — опкољавајући обруч није могао да буде уништен, и опкољена војска је ишла сваки пут правцем сопственог уништења.

Немци су мајстори опкољавања. Они су то доказали у безброј битка. Сада су они опет опколили један амерички одред јужно од Априлије. Ова битка на нетунском мостобрану поставила је нешто чему се диви цео свет: нагавештени поход Британоамериканца према Риму није успео, и адмирал Клерк мора се сада задовољити изјавом да се америчке трупе чврсто држе на положајима око Анџа и Нетуна.

Његово тврђење да се Британоамериканци „чврсто држе“ није тачно. Немачка армија концентрисала је око непријатељског мостобрана потребне снаге и прешла је у напад. Овај напад можда и нема за циљ да се Британоамерички одред баца у море, али тај напад свакако мора да покаже непријатељу са каквим је тешкоћама склопљена једна амфибијална операција у случају, када су Немци решени да покажу своју снагу.

Значај борбе код Нетуна је веома велики. Није ту питање заузеће Рима или поновног укрцавања Британоамериканца на бродове. Ту се полаже испит целокупне оператике амфибијалних подухвата, која је створена код Британоамериканца, после дугог трајног проучавања теорије и праксе.

Нетунски испит доказује генералштабу коалиције да ће инвазија бити веома тешка, чак и у оном делу Европе где се немачка реакција мора више-мање импровизовати. Ако ствари иду тако рђаво за Британоамериканце код Нетуна, онда се може замислити како би изгледало њихово искрцавање негде на обали Нормандије или Норвешке, Нетуно се претвара у једно стратегско „моменто мори“ за инвазијске стратегије.

Најинтересантније је да искрцавање код Нетуна, 100 километара иза немачког фронта код Касина, није натерало фелдмаршала Кеселринга на повлачење са овог фронта. Баш напротив, Немци су појачали своју одбрану и при томе су постигли о-

ЧЕРЧИЛ СЕ БРАНИ

Било је разних Черчилових говора. Било је оптужујућих, агресивних, умирујућих за британску јавност, претећих, замагљујућих, али садашњи последњи говор је говор човека на оптуженичкој клупи.

Черчил покушава да убеди Совјетску Унију да и Британоамериканци учествују у совјетској зимској офанзиве тиме што су привукли на италијански фронт неколико немачких дивизија. Лако можемо замислити колико ће у Совјетској Унији пасти исовки на рачун Черчила, ако тај пасус његовог говора буде тамо обелодањен.

Доказујући болшевицима да ствари у Италији не иду тако лоше као што Британци замисљају, Черчил вади из најдубљег џепа последњи остатак свог оптимизма да би приказао ситуацију у Италији мање жалосном но што је у ствари.

Покушавајући да се оправда пред својим народом за бруку на италијанском фронту, Черчил жели да надокнади недостатак оптимистичких приказа о збивању до данас тме, што нагавештава оптимистичка збивања у будућности. Наравно, нагавештава опет у области ваздушног рата, где се најлакше може блефирати. Вероватно је овај део говора био намењен оним милионима Енглеца који су већ пали у очајање због повећане немачке ваздухопловне делатности.

На тај начин Черчил би хтео да каже: „Моја аеротерористичка стратегија довела је до тешких казни од стране немачког ваздухопловства, али не признајем да сам за то крив, већ настављам и даље тај аеро-терор.“ Можемо посумњати у исправност такве логике и у то да се Черчил оправдао у очима својих сународника.

Он није могао да каже ништа охрабрујуће британском народу, већ напротив морао је да се правда говорећи да је немогуће завршити рат у 1944 години.

Говорећи о даљем развоју рата, Черчил је био принуђен да уложи у свој говор целу своју посланичку вештину, да би се оправдао пред Американцима. Оптужба против њега је веома оштра: Американци неће да схвате, зашто морју дати 75% контингента инвазијских трупа, док ће Енглеска дати свега 25%. Изгледа да ово питање причинљава сада огромне тешкоће Рузвелту у Америци. Зато је Черчил морао да да Американцима обећање које звучи веома смешно: у почетку ће Енглези и А-

громне успехе. Зар то није успех Немца, када су у току 4 месеца Американци могли да напредују свега 4 и по километра, а Енглези 18 километара? То њихово напредовање стоје их ништа мање од 100.000 војника.

У току последњих дана испуњено се још један енглески неуспех. Њихове операције на граници Бурме застале су, а опкољена седма британска дивизија иде у сусрет овом уништењу. Јапанци су такође постали мајстори опкољавања. У овој борби у области Алакана узеле су чак и јединице индуске ослободилачке војске. Први пут у историји индуске борбе за слободу, Индус имају једну правилно организовану војску, с којом могу да иду у сусрет својим високим националним циљевима.

Ово јунаштво Индуса у Бурми, као и јунаштво легионара више европских народа који су учествовали у пробоју обруча западно од Черкаса доказује да Немачка и Јапан нису усамљени у својој борби, да имају стварну и ефикасну подршку од стране народа Европе и Азије, жељних слободе и победе. Победа ће доћи!

М. Војновић

американци уложити подједнаке снаге, а затим ће се повећавати америчка војска, јер Америка располаже са већим бројем грађана. То значи да ће у почетку Енглеска дати исти број дивизија, као и Америка, а затим када те дивизије буду строшене, остаће на бојишту само Американци. Не верујемо да су таква оправдања прихватили у Америци.

Било је у Черчиловом говору феноменалних пасуса, који се односе на наше прилике, на Југоисток. Сазнајемо да су Черчил и Тито одавно добри пријатељи, који стоје у живахном дописивању. Сазнајемо да за Черчила не постоји питање југословенске монархије, јер Енглеска не „да природу своју вољу“ југословенском народу. Ово је званично свргавање са престола Краља Петра од стране Британаца.

Политички значај целог Черчиловог говора и суштина целе његове ратне политике испољавају се у овој реченици, у којој је тај светски циник рекао да ће без предрасуда да помаже партизанима, да помаже ствар Тита. „Без предрасуда“ у парламентском језику значи бестидно, безскрупулозно, да не кажемо још сштрију реч.

Уосталом, овај говор Черчила није донео ништа што би се могло сматрати за неку значајнију изјаву. Други догађаји ове недеље су много значајнији. Значајно је да је Финска издржала један нов талас рата нерава и решила је да остане у рату. Значајно је да су у Сједињеним Америчким државама препоручивали Финској да препусти Совјетима да уреду како хоће финску судбину.

Значајно је да је у односима између Британије и Турске наступила извесна затегнутост. Одлазак из Анкаре британске војне мисије је прилично симптоматичан. Реч затегнутост употребљавају у овом случају швајцарски листови. Шведски листови пишу о кризи турско-енглеских односа. Константујемо овај начин писања без даљег коментара. Константујемо само ради тога да би приказали да је српска јавност била у праву, када није веровала британскоамеричким рекламним вестима о успеху каирске конференције.

Најзад, треба забележити као значајну појаву ону индигнацију коју је у целом свету изазвао дивљи амерички напад на најстарији манастир света, Монте Касино, као и убијање из ваздуха 500 нејакних избеглица, који су се сакрили у близини Рима, у папиној летњој резиденцији. Дивљаштво британскоамеричке оператике изазива гнушање и према британскоамеричкој политици, и према британскоамеричком моралу. Ту окрутност, то безобзирно поступање према недужним свет схвата као симптоме нагавештеног „америчког века“. Да нас Бог сачува од њега!

МЕС.

БУДУЋА КОНФЕРЕНЦИЈА МИРА

Стаљин са претставницима федеративних република и Черчил са претставницима доминиона

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Теразије 5 мечаин, 1 степенште (Палата Извозне банке). Тел. 20-383.

ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772. Тромесечна претплата 48 динара — шаље се преко „Пресека“, а. д. Влајковићева 8.

ДОМАЋИНИ НА ОКУП!

У више наврата тврдили смо да ће за српски народ искушења трајати доклегод рат траје. Штавише, та ће искушења бити утолико већа уколико се рат буде ближио крају, јер ће несавесна и злопамерна пропаганда чинити све да српски народ гурне у нове авантуре. Свака нова авантура међутим, макар и најневинија, може и сам опстанак српског народа довести у питање, што његови многобројни непријатељи стварно и прижељкују.

Из овога се намеће логичан закључак да српски народ мора будно мотрити на сваки поступак оних који, буди из којих разлога, хоће да наруше мучно стечени и скупо плаћени мир и ред у земљи. Нарочито мора да се чува оних који се заогрћу плаштом родољубља, док уствари имају само егонистичке, личне или групне, циљеве пред очима.

Ово је утолико потребније, што у револуционарним временима као што је и данашње, на површину избијају често људи сумњивих квалитета и побуда. Ова су времена нарочито погодна за авантуристе и пустоловце, који, презирући миран живот и зазирући од рада, гледају да се, под свим или оним видом, дочепају оружја или власти, и да, маскирани овом или оном паролом, спроводе личне његове и остварују личне рачуне.

Није узалуд речено да свака револуција гута своју рођену децу. Овим се циљало на оне, који веродовност револуционарног времена искористију да пусте на вољу својим страстима, пролевајући крв где стигну, вршећи непотребна насиља и безаконја, заборављајући притом вечну истину да ће свако ко мачем бије од мача и погинути.

Дужност је свих домаћинских настронених Срба да озакне елементе сузбијају гледајући стигну и ма где се они појавили, јер они, стварајући неред и безаконје, угрожавају опстанак народне целине. Зато се ми и залажемо за стварање националног фронта, док баш ти авантуристи и пустолови ометају његово остварење. Берујемо да српски народ има животне снаге, и да ће домаћински елемент превагнути над авантуристичким.

То ће се десити само тако, ако сви честити српски домаћини села и града забораве на све оно што их дели, па се здруже са једним јединим циљем: мир и ред по сваку цену.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

НОВА СРБИЈА - НЕДИЋЕВА СРБИЈА

Дело генерала Недића то је, најпре, политичко дело: реставрација Србије.

Али дело генерала Недића је реформаторско и у привредној односно у социјалној области.

Принцип задругарства није у нас нов, али што је ново то је да је он постао принцип државне политике.

До Недића ми смо имали задругарски покрет; од Недића ми имамо задругарску државу.

То је тековина за наредно. Али задругарска идеја, ма како широка била, не може да обухвати целокупну привредну делатност. Задругарска привреда то је народна привреда (у ужем смислу те речи), а привреда мора да буде и државна привреда (у ужем смислу те речи), мора да буде под државном управом.

Као пре њега славни памфлетиста Пол-Луј Курије, Прудон је либералистичко начело «laissez faire, laissez passer» спроводио до екстрема: он је био за потпуно елиминисање политике из економије, био је за «чисту економију», како би се изразио социолог Франц Опенхајмер.

Међутим чиста економија то је утопија. Мора постојати оно што се у социологији зове економска регулација, економија мора бити диригована озго, на принудан начин, централистички. То економији даје карактер политичке економије.

То је постојало и у нас, али то у нашој демократији није могло да добије пуног израза. Тек у нашој садашњој држави тај принцип је добио своју пуну важност, своју пуну примену.

Али економија, у највећем делу својом, остаје слободна привреда, остаје у домену приватне иницијативе. То је основно начело економске науке. Приватна иницијатива то је главна полуга економског прогреса, а задругарска иницијатива и државна иницијатива само допуњавају приватну привредну акцију.

Приватна слобода, приватна акција има своје границе, свуда па и у економији, али и заједница, по учењу савремене социологије, има своје границе: est modus in rebus.

Циљ је државне економске регулације да спречи поремећаје у привредном животу, да отклони сукобе међу економским системима, али за овај циљ има један важан предуслов а то је социјално васпитање.

Један филозоф је рекао: «Сваки наш поступак је резултат једног импулса и једне акције која зауставља.» Ова акција која зауставља то је оно што се зове «морална бремза»: код криминалних типова она одсуствује.

Потребно је и у економском животу да код људи постоји морална бремза: она се ствара социјалним васпитањем.

Томе васпитању досад се у нас поклањало врло мало пажње; тек у нашој новој држави оно је спроведено у најпуну мери.

Тако је у нас сада остварен идеал који је формулисала класична економија: створено је оно што се зове социјална хармонија или социјални мир.

Цео резултат постигнут у Новој Србији на економском односно на социјалном пољу то је триумф социјалног идеализма како су га формулисали велики филозофи, Платон, например, Кант, например, Сен-Симон, например.

Али док су философски системи обично једностранни, социјални систем који је сада практично спроведен у Србији јесте синтетичан, еклектичан, свестран. Он се може овако дефинисати: синтеза задругарства, државног социјализма и слободне привреде. Нова Србија може у томе погледу послужити као узор.

Али Нова Србија је реформаторско дело и у културној односно у просветној области.

Ми смо досад имали пуно школа али оне нису одговарале захтевима савремене педагошке науке. Ђаци би научили много ствари, много чињеница, али то је било неповезано, без синтезе, те-

ко да се овде може применити она реч: од појединих дрвета не види шуму. Учили се напамет, механички, а оно што се научило понављало се папагајски. Интелигенција се, међутим, не састоји у количини знања него у способности за самостално мишљење, а многим памћењем се, како су констатовали педагози, интелигенција уништава.

Сем тога наша школа је била непрактична, није спремала за живот: школован човек, по излазку из школе, није умео да се снађе у животу, и тек тада је имао да учи највишу школу — школу живота. Задатак је школе да васпитава, међутим у томе погледу наша школа је промашила; а што је она најмање давала то је национално васпитање: то је била школа без националног духа.

Реформисати школу? То је не само у нас него и у страним зе-

мљама најтежи задатак. Ми смо деценијама чекали на једног таквог реформатора. Најзад смо га, захваљујући генералу Недићу, добили у лицу данашњег министра просвете Велибора Јонића.

Оно што је Јонић извршио то је права револуција на просветном пољу.

Посао школе како ју је Јонић створио није више у томе да децији главе пуни интелектуалним багажом него да ствара развијене духовне личности — према оној Монтењеној изреци: «Ја сам главу добро развијену увек претпостављао глави добро напуњеној.» Док је ранија школа у нас била «касарна знања», како би се изразио један страни писац, садашња школа, Јонићева школа, то је «активна школа», како би је назвао Адолф Ладеријер, њен је принцип саморадна ученика, и у томе погледу су постигнуте необични резултати, о чему сведоче

самостални ђачки радови, од којих неки изазивају дивљење. Сачиство васпитног гледишта, садашња школа је високо уздигнута, а што је од највећег значаја то је да сада кроз школу провејава пун национални дух: то је права национална школа.

Крајњи резултат свију тих реформаторских настојања на просветном пољу јесте овај: потпун препород омладине.

Да се све постигне што се постигло у Новој Србији на разним пољима, било је потребно да на врху државне управе буде један просвећен и храбар човек.

Ступањем генерала Недића на чело наше нације отвара се у нашој историји једна епоха пуна плодотворних акција и трајних резултата.

Дело генерала Недића то је једно интегрално дело и једно бесмртно дело.

Крста Цицварић

ДВА СВЕТА

Тешка кривица пада на један део српске интелигенције за несрећу која је снашла српски народ. Како је могуће да интелигенција, која се раније у малој Србији показала стваралачком силом у свима доменима културне делатности, сада постане једним делом деструктивном и крајње неспособном? У ствари то није иста интелигенција, то су две различне, стара и нова, два разна света. Стара, носилац народног духа, видела је у врлинама, у културном раду и стваралаштву највеће вредности. Зато је она тежила да се за тај рад оспособи стицањем знања, умења, васпитањем укуса.

Служи на част тој нашој старој интелигенцији та њена тежња да прошири свој духовни видик. Није то лак задатак; није лако ући у небеско царство духовних вредности, није лако изчулане датости симбола доспети у духовни домен вредности идеја теориског, естетског, етичког, националног, религиозног значења. Тако су се од те интелигенције формирали научници светског гласа, одлични уметници, велики државници, велике војсковође, узорни свештеници и учитељи и разни други градитељи.

Та је интелигенција налазила у својем делу највећу награду. Није њу она тражила у материјалним користима, у признању и одликовању. Није она никог у пропашавала. Није она стварала политичке организације које упропашћују младе девојке онеспособљавањем за најлепши живот жене, живот мајке и домаћице.

Када српска војска није била више у стању да сама према надмоћном противнику брани границе своје отаџбине, та се интелигенција побринула да сачува један део омладине која ће претстављати будућу интелигенцију српског народа. Она је послала ту омладину у Француску и Енглеску.

Настаје формирање нове интелигенције. Један део ове интелигенције остаје веран духу својих предака, али један знатан део потпада под утицај туђинског духа, духа једног новог света. Тај нови дух може овако кратко да се окарактерише. Он прво губи веру у Бога, а с тиме у вери се губи, слаби хришћанска етика. Он има вере само у самога себе, у свој разум.

Он губи, друго, и ову веру у самога себе, у свој разум. Култ разума снажан код рационалиста из доба просвећености стално слаби у XIX веку. Разуму се постављају све уже и уже границе. Дух позитивизма елиминира религију, и метафизику.

Поред овог сужавања граница разума долазе материјалистичка учења која све духовне вредности своде на економске појаве (Историски материјализам) или их схватају само као „сублиматив“ нагона — „либидо“ (Фројд). Када се томе дода извесна бла-

зираност и отупелост за духовне естетске вредности, онда није тешко увидети каква пустош постоји у духовном животу овог новог света. Настала је беда, сиромаштво у духовним вредностима. Иако су томе јача нагонски живот и јача интересовање за материјалне вредности.

Иако ћемо моћи сада да разумемо духовну беду, кукавичлук, пустош, грубост, неразборитост и неважност коју је испустио у свом анонимном писму онај „доктор психијатрије“, следбеник Фројдов, „босанац“, који се у свом духовном слепоћу дрзнуо да једног од најчеститијих, најугледнијих и најхрабријих Срба, др М. Спалајковића, министра у пензији назове ружним, погрдним несрпским изразом: „савршени трот.“ Неће се Босна поносна моћи са оваквим босанцима да поноси.

Судећи по његовој неписмености, незнању српског језика и правописа испољеног у његовом кратком, анонимном писму, врло вероватно да он није ни босанац, ни Србин, ни доктор психијатрије. Ако би он ипак све то био, пружило би он ужасан пример тог новог света, тог новог духа који стоји у суштој супротности са старим српским, светосавским духом, који тако свесно и поносно носи, храбро у данашње војне кукавичлука шири и брани др Спалајковић ради спаса српске омладине, српске интелигенције, српског народа.

Када се ова нова интелигенција вратила у ослобођену и проширену домовину великом заслугом својих очева, те старе, честите интелигенције и када је била позвана да настави њихово дело, она је изневерила, показала се неспособном. Без икаквих скрупула она се примала дужности за које није била доспела. Она није имала скрупула; јер се руководила тежњом да што пре дође до великих, угледних, видних положаја који ће јој омогућити лак, нерадан и раскошан живот.

Између ове нове интелигенције и старе настали су сукоби и неспоразуми. Та стара интелигенција није се радо примала старешинских дужности када није била уверена да ће те дужности моћи исправно и у сваком погледу успешно да отправља. Она смета својим духом и својим схватањима овој новој интелигенцији, која њу у свима доменима потискује.

Док један део ове нове интелигенције успева у својим настојањима да дође до лаког и раскошног живота, докле други запада у велику материјалну оскудницу, па чак и беду. Услед тога ствара се код њих велико незадовољство. Ово незадовољство умели су непријатељи српског народа да искористе придобивањем

једног дела ове нове незадовољне интелигенције за акцију уништавања највећих духовних вредности које има српски народ.

Они су дигли руку на највише светиње српског народа и тако у највећој мери постали сарадници историјских непријатеља његових. Оправданом својом незадовољству они су дали такав дах и облик да су тиме угрозили егзистенцију српског народа. Недостатак народног духа спречио их је да прозру намере непријатељеве.

Тај исти недостатак народног духа спречава и онај део ове нове интелигенције који се налази на судбоносним положајима да прозре деструктивну непријатељеву акцију уперену против српског народа. Историјар који буде проучавао период нашег живота од стварања Југославије до њене пропаст биће изненађен потпуном слепоћом, који ови људи показују у помагању непријатеља да свој циљ постигне. У тиме лежи њихова кривица.

На срећу српског народа није код нове интелигенције потпуно изумро дух светосавски, дух народне песме, дух Његошев. Он се притајно само. Данас се он буди у свој својој снази и лепоти. Када се у земаљском благу виде највеће вредности, онда великаши хоће „злаћеним да се изободу појма“, а то води у пропаст и њих и народ. Када се, пак, виде највеће вредности у духовном благу, онда нема борбе, нема узамног уништавања, онда влада слога и љубав. Духовна блага су општа, она свиња припадају. Она тиме не смањује своју вредност, она се не деле. Наука, уметност, морал, нација, држава, религија су општа добра. У једном уметничком делу, на пример, могу сви да учествују када су се за то оспособили васпитањем.

Материјална добра народни дух сматра само као средства за виши духовни живот. Народ српски неће никада, ради решавања економских и социјалних проблема, допустити да му туђинац, непријатељ разови породицу, да га лиши највећег блага, материнске љубави. Неће такође допустити да му душу затрује мржњом према родитељу и учитељу, према својем народу, према својој отаџбини, према својој прадедовској толико заслужној вери и цркви. Он зна добро где се ови проблеми могу решити, а да се у ове вредности не дионе.

Спас српског народа лежи у буђењу српске интелигенције, у оживљавању и јачању светосавског духа. Овај ће га дух водити правим путем и омогућити му да нађе најбоља решења конкретних животних проблема. Он једино може да доведе до јединства и слоге, а то је основни услов за спас. Јединство је снага, а поцепаност слабост.

„Само слога Србина спасава“

Др Радиша Митровић

У „Српски народ“ од 29 јануара 1944 — „Посланица Никоговићима“.

ЗНАЧАЈ ПЛАНСКЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ ЗА СРПСКИ НАРОД

Пре неки дан навршило се pune две године од кад је председник Српске владе господин Милан Недић издао своју прву Наредбу и План о планској пољопривредној производњи у Србији.

Сматрамо да је увођењем планске пољопривредне производње у Србији омогућена у ратно време исхрана српског народа и тиме га спасла пропаст од глади. Исто тако сматрамо да своју дужност да о овоме епохалном делу српске пољопривредне политике и проговоримо неколико речи и одамо заслужену похвалу онима који су ово грандиозно дело навели, онако како се најбоље могло извести у данашњим приликама.

Пре свега хоћу да у неколико реченица изнесем како се дошло на идеју планске пољопривредне производње код нас.

У октобру 1941 године услед комунистичких немира у земљи код нас, Београд је скоро био отсечен од унутрашњости Србије. Нашавши се без икаквих резерви хране претрпела је глад са свима својим тешким последицама. Немачке окупаторске власти схватајући сву тешку ситуацију становништва Београда дају за исхрану истог 1200 вагона брашна из својих залиха.

На једној конференцији која је у то време одржана у Министарству пољопривреде између немачких надлежних власти и нашег Министра пољопривреде и исхране и његових надлежних органа, међу којима сам био и ја као начелник Одељења за производњу, од надлежног немачког органа нам је тада скренута пажња на потребу да Србија мора да производи све потребне намирнице за исхрану свога становништва у својој земљи, те је стога потребно да се предузму све мере да би се тај циљ постигао.

Ја сам већ и раније о питању пољопривредне производње имао једно изграђено гледиште. Сада после овога сазнања било ми је јасно да и ми Срби најпосле морамо доћи до једног планског и корисног рада у пољопривредној производњи. Прихватио сам се тада овога посла и отприлике за двадесет дана израдио један пројекат плана за пољопривредну производњу у Србији. Овај мој пројекат прими господин Танасије Динић, ко месиар за персоналне послове и преда га господину председнику Владе.

Чим га је господин председник Недић прегледао дао је налог да се овај пројекат проучи и да му се предложи на одобрење.

После кратког времена План о планској пољопривредној производњи у Србији заједно са Наредбом био је прихваћен од председника господина Милана Недића као и од његове Владе. И тако је Наредба и План о планској пољопривредној производњи у фебруару месецу 1942 године изишао у Службеним новинама и постао Закон а тиме и стварност.

Српски народ а нарочито српски сељаци су План прихватили и ње са потпуним схватањем да овај План о планској пољопривредној производњи има један изврсни значај.

Многи људи па и многи Срби су сматрали да је План о планској пољопривредној производњи нешто што има првенствено да служи окупатору — Немцима. А радно Лондон се беше нарочито окомно на њега. Многи Срби и у самој земљи су сматрали да се овако један велики подухват код нас не може спровести. Неки су чак сматрали да ће он бити одштете за српски народ.

Међутим, ја и моји стручни сарадници који у то време нисмо били ништа друго до људи који су само желели добро српском народу, били смо уверени да радимо добро за српски народ. Без обзира на све ове сметње које

су долазиле од људи било злонамерних или необавештених, без обзира на сметње које су долазиле од људи природе ми смо продужили рад на стриктном спровођењу планске пољопривредне производње у Србији, са жарким убеђењем да овај рад има да донесе користи првенствено нашем сељаку а затим целом српском народу.

Као што сви знамо, атмосферске и друге прилике нису нам ишле на руку у 1942 години. Владала је велика суша. Усели нису дали очекиване резултате. Али наши земљорадници су и поред свију тешкоћа обрадили све што се обрадити могло. Принос свих култура је био скроман али морамо искрено признати да наш сељак није засејао све што је могао засејати и што је План о планској пољопривредној производњи прописивао, онда би у Србији завладао велика глад. А када размислимо у ком добу живимо, онда би то за нас значило стварно народну несрећу.

Отуда когод има разума и поштења мора признати нашем сељаку да је он у тој години учинио све што је могао да би се српски народ спасао. Доцније ће српском сељаку сигурно цео српски народ то морати признати. У 1942 години је у Србији произведено захваљујући планској пољопривредној производњи и разумевању српског сељаштва ипак толико намирница за исхрану да је српски народ ову

тешку годину могао ипак преживети.

Кад се уаму у обзир чињенице које су владале у Србији у 1942 години српски сељаци и пољопривредни стручњаци су у овој најтежој години учинили што им је остало живи и то је један факт који се не може негирати.

У истој 1942 години у октобру донешен је **ДРУГИ ПЛАН О ПЛАНској ПОЉОПРИВРЕДНОЈ ПРОИЗВОДЊИ**, који је имао да важи за 1942/43 економску годину. Он је такође доказао да је српски земљорадник способан за сваку корисну акцију. Морамо овде признати **ДА СУ У 1943 ГОДИНИ ОТНАЛИ СВИ НЕПРИЈАТЕЉИ ПЛАНСКЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ, ЈЕР СУ УВИДЕЛИ ДА НИЈЕ ЊЕ НЕ БИ МОГЛИ НИТИ НЕПРИЈАТЕЉИ ЊЕНИ ОСТАТИ ЖИВИ**. У 1943 години планска пољопривредна производња је дала још боље резултате.

Морамо сада признати да је и разрез потребан за исхрану непроизвођачког становништва у пасивним крајевима Србије и вароши у 1943 години био реалнији него раније. Српски сељаци ће овај разрез сигурно извршити, јер је то наша српска потреба. Ми који водимо у данашњим тешким приликама бригу о производњи и исхрани знамо тачно шта је могуће а шта није. Нека нам се верује да смо учинили све што је потребно и могуће да будемо што реалнији.

У октобру 1943 године донешен је трећи План о планској пољопривредној производњи за 1943/44 економску годину. Он је сличан ранијем.

Сад хоћу српским сељацима да кажем отворено једну истину коју треба да зна сваки Србин од највећег до најмањег. Рат још траје. Не зна се кад ће се свршити. Ако се не сврши у овој 1944 години све што се произведе биће прво у интересу нашег народа.

Међутим, ако би се рат свршио у овој години нека сваки наш српски сељак зна, **ДА СВАКО ЗРНО КОЈЕ ПРОИЗВЕДЕ НА СВОМЕ ИМАЊУ, ПРЕСТАВЉА СУВО ЗЛАТО**.

Нека се нико не вара, нико нам не може увести ни зрна хране дуже време по завршетку овога рата.

МЕЂУТИМ, АКО МИ БУДЕМО ИМАЛИ ВИШКОВА ХРАНЕ, ЗА ИСТО, МОЖЕМО УВЕСТИ У НАШУ ЗЕМЉУ СВЕ ШТО НАМ ТРЕБА А МИ НЕМАМО.

Ако пак не будемо имали да из наше земље извеземо, никаквих намирница за исхрану ни за суво злато не можемо добити оне потребе које су нам потребне за наш живот.

Не злато, већ наш рад и наши производи за исхрану биће наша златна валута, зашто можемо добити оно што немамо и што нам треба. Отуда мој савет свима српским сељацима је овај: **ДО**

САДА СТЕ МОГЛИ УРАДИТИ СКОРО КАКО СТЕ ХТЕЛИ ИЛИ МОРАЛИ СА СВОЈОМ ЗЕМЉОМ, АЛИ ОД САДА, ОВОГА ПРОЛЕЋА, ЗАИСТА НИ ЈЕДНА СТОПА СРПСКЕ ЗЕМЉЕ НЕ СМЕ ОСТАТИ НЕ ЗАСЕЈАНА И ДОБРО НЕ ОБРАЂЕНА. То је ваша највећа и најважнија дужност то вам је мој братски и пријатељски савет.

На крају хоћу да констатујем и подвучем још и ово: српски земљорадници су у спровођењу планске пољопривредне производње до сада извршили своју дужност и као Срби и као људи.

То им је јавно признао Председник Српске владе господин Милан Недић. Ја, као син села, као Србин и човек и као свакодневни искрени пријатељ српског сељака и пољопривреде и најзад као Руководилац планске пољопривредне производње,

ЖЕЛЕЋИ САМО ДОБРО СРПСКОМ СЕЉАКУ ПРЕПОРУЧУЈЕМ МУ ДА МЕ ПОСЛУША А СВЕ ЗА ЊЕГОВО ДОБРО. У то име ја поздрављам сво српско сељаштво са жељом да и ове године изврши своју дужност према себи, својој породици и свом српском народу.

Не сумњам да ће то он учинити, јер верујем да је српско селје ипак у главном извор свега што је добро и честито у српском народу.

(Говор на београдском радиу инж. Радослава Веселиновића министра пољопривреде и исхране)

Социјално изграђивање нове Србије

Друга годишња скупштина Српске заједнице рада

Друга годишња скупштина Српске заједнице рада обележила је и још једном истакла велике делове које је међу својим многобројним задацима на препоруку Србије предузела Влада народног спаса на челу са генералом Миланом Недићем. Једним крупним потезом од далекосежног социјалног значаја упућена је клица тешких друштвених тзв. тзв. која је до тада била повод и узрок толиких сукоба и незадовољстава, размирица и неправда у борби између рада и капитала. Класном трвењу учињен је крај тиме што су оснивањем Српске заједнице рада, на чије је чело стао генерал Недић, окупљени у истој заједници и послодавци и послопримци, не да би спроводили међусобну борбу, већ да би спровели братски споразум по свима питањима која засепају у животне интересе једне и друге стране.

Није више у питању експлоатација с једне, а безобзирна борба с друге стране, већ заједничка измена мисли, увиђањост, споразумевање, као у једној великој породици у којој сваки има право да не буде заповиштен, али исто тако има дужност да уложи максимум свога рада и да поднесе жртве потребне за одржање заједнице.

У свом уводном говору на другој годишњој скупштини старешина Српске заједнице рада и председник Српске владе, генерал Милан Недић изнео је јасно, одлучно и сајето те главне и основне смернице, рекавши између осталог:

„Српска заједница рада прокламовала је смирење духова уз сарадњу између послодавца и послопримца. То је њен највећи успех, нај-

већи идеал, да се свуда и на сваком месту састану браћа да братски расправљају спорове и оно што није у ређу. Као што видите, то је један свети задатак Српске заједнице рада, то је једна спасоносна мисија за наш народ. Ето од колике је судбоносне важности правилно извршење тога задатка. Мало пре сам вам рекао да је Српска заједница рада увела и такве реформе у свој делокруг рада које тек имају да дођу, које ће да донесу ново време и нови живот. Српска заједница рада гледа бистрим очима и жели да у будућности не наступе компликације. Она још дацас то мирно, хладно, трезвено спроводи. А то је и због тога важно што ће у будуће да се јени рад и појединаца и народа не с обзиром на то колико ће они да зграбе и колико ће да буде нешто корисно по њих и по појединце, него колико ће бити корисно и за ближњег, за целину, за друштво и за државу, па чак и за човечанство.“

Руководи се овим принципима и спроводи их у делу Српска заједница рада уноси у наш социјални живот једну сигурност која се једино ствара обезбеђује мајку човека, радника, од свих неправди, а с друге стране ставља моћ капитала у службу државне заједнице, уместо да га

препусти искључивим и себичним интересима појединца. То је генерал Недић нарочито подвукао речима:

„Оно чиме се Српска заједница рада за сво кратко време може подичити јесте социјална сигурност наших радника, која је постигнута у последње време. Јер, наш радник није више остао сам, као некад, да се бори са неуравнотеженим и тешким животом, да се бори са капиталом и бездушним људима, него је позади њега Српска заједница рада, а позади ње држава. А држава ће увек учинити да капитал буде безбедан и да буде оно што треба у служби народа, а не народ да буде у служби капитала. Држава ће наћи начина да капитал буде користан по све, а нарочито по народ, по његове животне потребе.“

Ма да је њен задатак првенствено социјалан, Српска заједница рада има, нарочито у данашње време, и огроман политички значај. Политичка сигурност једне земље увек је у тесној вези са социјалним приликама које у њој владају. Незадовољан народ је једна латентна сила која побдира политичке темеље државе, док је задовољан народ напротив чврст камен темељац на коме стубови државе почивају. Један од задатака Српске заједнице рада је и тај, да од нашег радника створи камен темељац садашње и будуће Србије.

Генерал Недић је и то нарочито нагласио подвукавши како Српска заједница рада својим принципима и радом испуни да сачува наш радни свет од бољшевијацизма.

„Онда ће он остати — рекао је генерал Недић — и народу и Отаџбини веран, одан и националан. А само такав радни свет учиниће да држава и народ буду јаки. Неће бити осцилација, неспоразума и негативности у животу ни државе ни народа. Само тако може да се види зашто наш радни свет не полази у канџе бољшевијацизма, комунизма, зашто је остао и муњ према њима. Он је имун према њима зато што је националан, што је Србин и осећа се српски, и што га је мајка његова задржала мајчиним српским млеком.“

Речи генерала Недића често су прекидане двогласним бурним аплаузима свих присутних.

После уводног говора Старешине генерала Недића поднео је исцрпан извештај о смерницама и досадашњем раду заменик Старешине Зарија Поповић.

Радни део скупштине, који је заседавао 4 дана, изнео је у појединостима огроман организациони, руководни и теренски посао до сада обављен у свима грамама и аграрцима ове наше велике установе која из основа мења суштину односа између два најснажнија друштвена фактора: рада и капитала.

СРПСКИ ДОБРОВОЉАЦ

ГОВОР ИЗДАЈНИКА

НАЈВЕЋЕ ЗЛО

После дугог ћутања проговорио је упропаститељ српског народа Душан Симић. Доскоро одбачен од енглеске владе и оглашен за лудога, пошто је навршио први део улоге, Симић је данас поново реактивиран за добре паре. Изнајмио се Черчилу и Стаљину, да би поново харангирао српски народ лажно приказујући Србе као најбројнији део Титове војске. Цео српски народ и овај најзабаченији човек из наших врлетних крајева буну се свим својим бием против говора овог човека, који велича партизанске банде чија безобзирност отсеца главе најбољих српских синова.

Врхунац безобзирног, нељудског, пакленог и подлог цинизма овог прописвета је сте позивање на пале жртве и ова реченица: „Томе покрету, (партизанском) треба да се придруже све остале активности наших родољуба у земљи и иностранству. Непризнати тај покрет и радити против њега, значи радити против наших савезника и олакшати рад и дејство наших непријатеља.“

Не може бити да Симић не зна колико су тешких несрећа партизани нанели српском народу. Не може бити да он не зна да је партизански покрет организован за истребљење Срба. Не може бити да он не зна да је велики део српске земље, тамо где данас владају партизани, пусти и немо гробље, па, ипак, он говори за партизана.

Зашто? Нама српским добровољцима је то јасно. И пре, него што је извршио пуч ми смо назирали шта се спрема и били неуморни будиоци националне свести коју је успављивала пропаганда оних, који су и тада плаћали Симића. Када је отпочео рат који је Симић провоцирао и он бедно побегао са бојног поља ми смо остали са народом, да му служимо и помажемо указивањем истине и правог пута. Када смо се супроставили партизанској акцији у јесен 1941 године Симић нас је нападао: ми смо спасавали народ и ћутали, јер смо знали да из Симића не говори ни човек, ни Србин, него плаћеник и измећар.

Да је он то посведочено је непобитно и овим његовим последњим говором. Нигде у њему нема бриге за Србију и за српски народ. Када је говорио Симић је био у стратосфери англо-большевичких интереса, а не у крутој и патничкој стварности српског народа, који је мушки бори против сабласта и илузија. Ни његова мисао, ни његово срце нису код овог народа и код ове земље. Они су њему туђи, далеки, мали. Он поку-

шава да гледа на ствари из глобалне перспективе. Ми из наше српске — и једино из ње.

Из те перспективе и оцењујемо Симићев говор. То су срамне, циничне и бесидне речи чију преступничку дубину схватамо нај-

боље ми српски добровољци, који осећамо и проживљујемо трагедију нашег народа и умиремо, да би му судбину учинили бољом.

Овај говор је увреда Српства. То је његова најконцизнија дефиниција.

Др. Р. Ђ.

КО СМО МИ?

Ко смо ми?

Ми верујемо и исповедамо љубав. Љубав брата према брату, друга према другу, човека према човеку. Ми никога не мрзимо. Љубав сједињује. Љубав уједињује. Љубав гради и ствара. Но највећу љубав гајимо ми према народу своме, мученичком и многострадалном, од многих презреном и напуштеном. Љубимо народ као зеницу своју. Љубимо његов страдални лик, жуљевиту руку, тврду ораницу његову и патњу му бескрајну. Љубимо га, јер смо синови његови, крв његове крви, душа његове душе. Сем Бога нема за нас веће радости ни веће вредности, ни веће лепоте од њега.

Ко смо ми?

Ми верујемо и исповедамо да се само кроз жртву и одрицање може служити отаџбини својој. Нема ни светлости ни огрева док дрво не сагори. Нема плода док зрно у земљи не сагрене. Ни један Ускрс не бива без смрти. Скадар се не сазида док се у темеље његове не ко не узидла. Зато са свешћу и полетом трпимо и подносимо све мукe и клевете, прегалачки радимо и страдамо добра ради општега, мира и благостања ради народнога.

Ко смо ми?

Ми смо се одрекли радости овога света и овога века. Којих радости? Ми смо се одрекли мајке и љубе, пролећа и младости, благовања у миру и пландовања. Ми смо се одрекли и најдрагега: млађаних живота својих. Одрекли смо се ради велике вере наше и жарке исповести наше. Јер ми верујемо и исповедамо:

Да нам је рођенија од рођене мајке наша Заједница Велика Мати: Србија наша,

Да нема лепше и достојније, милије и слађе љубовце од Домовине наше.

Да нема цветнијег и вајнијег пролећа од мирног и задовољног, тешких зала и несрећа поштеђеног отаџства нашег.

Да нам је непотребна свака младост и радост ако мајке и сестре, оци и браћа наша страдају од безумних и лакомислених.

Да је данас, у доба највеће несреће наше, и грехота и срамота мислити на своја благовања и радовања.

Зато смо од груди наших створили браник нејачи српске, од пламених срца исковали мач одбране и обнове наше, а гробовима својим извојевали право на живот народа свога.

Ко смо ми?

Ми смо за ред против нереда, за рад против нерада, за правду против неправде, за честитост против непоштења, за родољубље против рододржње, за истину против лажи, за народно благостање против народне пљачке, за род против изрода, за Бога против сатане, за крст против некрста, за љубав против мржње, за веру против неверја, за истинску службу и жртву против отимачине, за склад спалежа противу класне борбе, за Светога Саву, Честитога Кнеза Лазара, Обилића и Авакума противу Пијада и Титоа и осталих црвених безумника.

Ко смо ми?

Бог зна, савест наша и добронамерни људи знају: да све дајемо, а ништа не тражимо, да као чисте воштане свеће сагоревамо на олтару родољубља и србољубља, да свесно умиремо да би народ живео, да нам је љубав према нацији највећи закон и заповест.

Бог зна, савест наша и добронамерни људи знају: да смо непријатељи народних непријатеља, да смо хајдучији који гоне хајдучију, да смо требитељи губе из торине, да смо мрзитељи народних злотвора.

Ко смо ми?

Верници исповедници жарке љубави према народу, будни чувари његова живота, ватрени поборници сваке и највеће жртве за Отаџбину, заклетни пријатељи свакога добра и заклетни непријатељи свакога зла.

Ето, то смо ми!

Ј. М.

Многи наши људи мисле да је најстрашније у данашњем тешком положају српског народа то што он има много непријатеља. Међутим, имати непријатеља у животу само је страшна ствар, али није најстрашније. Најстрашније је у данашњим тешкоћама српског народа то што он није знао ко су му непријатељи све док од тих својих непријатеља није испаднуо.

Пре овога рата, наша демократска и левицарска интелигенција уопште није указивала на комунизам као на опасност за српски народ. Напротив, њихова веома добро организована штампа и пропаганда приказивали су нашем народу комунизам као нешто напредно, што сваки народ па и наш треба себи да жели. Огромна литература, забавне књиге, филмови и усмена дошптавања служили су овоме циљу.

Пажња српског народа била је све заузета партијском борбом. Избори и куглице помоћу којих треба наш партијски човек да заузме политички положај у држави, били су нашим људима главна брига. Непријатељ је била само противничка партија и нико други. И тако је наш грешни народ, зато што је веровао својим политичарима, не само био успаван у погледу сагледање првих непријатеља, него му је његова пажња била окренута у сасвим другом правцу.

Дошао је рат а са њим и велике несреће. Али највећа је несрећа била у томе што је наш српски народ у погледу свазнања ко му је непријатељ, био потпуно изненађен.

Старих политичких партија, на које су га његови партијски оци били навикли да их сматра непријатељима, нигде није било. А појавиле су се сасвим нове снаге: партизани као носиоци комунистичког империјализма у целом свету па и у нашим крајевима.

Неприпремљен да ову опасност види, наш народ се збунио. Опет је подигао очи и погледао у своје старе политичаре, који су се углавном били окупали око Драже Михајловића и начинили савез са комунистима. Наш народ је у многим крајевима поверовао да ће овај савез бити добра ствар и поверовао је у њега. Тако су комунисти добили и нешто власти у своје руке у нашем народу.

Требао је да комунисти изврше масу стрељања, покоља и мучења па да наш народ увиди ко су они. И наш српски народ, пошто није могао у своје време да се послужи памећу, услед искуства које је доживео, најзад је схватио колико му је велики непријатељ комунизам у свим својим пакленим манифестацијама.

Тако је увек у природи: ко не уме да се служи разумом и предвиди опасност, он мора да се трезни тек кад га опасност згњачи.

Кривицу за ово не носи наш народ.

Прости људи не располажу обавештењима, тајним и јавним, на основу којих би могли да себи

створе јасну слику о политичкој ситуацији у свету. И наш народ је, као и други народи, имао један свој друштвени слој, који је имао за задатак да осматра и мисли, како би наш народ опасност или избегао или прошао са најмање штете. Тај слој то је била наша интелигенција.

Прости људи много поштују учене и школствене људе јер у њима гледају мислиоце. А они који мисле, уваж су уживали велико поштовање у својој средини, јер свакоме народу била је животно потреба да му његово народно вођство мисли и народ води најсигурнијим путем.

Али наша интелигенција, у главном демократски васпитана, пронашла је да она треба да ужива поштовање других слојева као да мисли, а да у политици уопште не мисли. Кад треба крупна одлука да се донесе куда наша народна заједница треба да крене, ти људи, уместо да народ повећу путем који су проучили, питају народ да он сам одлучи шта ће и како ће. Своју дужност да мисли, наша интелигенција је пребацила натраг на народ. Ето, то је демократија.

Само што се наша политичка интелигенција није ни на томе зауставила. Она не само да је пустила народ да сам мисли, него му је још својом лажном оријентацијом скренула пажњу са првих на лажне опасности. И тиме је помогла непријатељима свога народа.

Не би комунисти достигли ову организованост у Југославији да је наша политичка интелигенција била способна да сагледа истину. Али она ту способност није имала. Напротив, она је имала чудну способност да све види наопачко.

У сукобу између Јапана и Кине, она је предвиђала брзу пропаст Јапана. Десило се супротно: Кина малексави и Јапан не показује знаке слабости.

У шпанском рату та наша демократска интелигенција видела је само победу црвених и пораз Франка. Десило се баш супротно од тога.

У почетку овога рата, наши демократски политичари су говорили само о слабости Немачке и о снази Француске и демократије, о које ће Немачка брзо да се сломије. И ту се сломила Француска, а Немачка је тек после овога ушла у најжешћи рат.

У Југославији, 27 марта 1941 године, ови политичари и њихови агитатори говорили су народу да ће нас Енглеска помоћи и да ће Немачке претрпети слом баш у Југославији. Десило се опет супротно: Енглези нису помоћ ни послали, а Југославија се распа-ла за неколико дана.

Сад исти ови политичари покушавају да убеди српски народ да Тито и Стаљин нису органи једне те исте политике, почитике комунизма, већ да је Тито једно а Стаљин друго, те да српски народ, кад већ не може да оде уз Тита — јер га исучише по злу познаје, треба да иде уз Стаљина.

Опет једне дијагнозе засноване не више на заблуди, него на злочину према српском народу.

(Наставак на 6-ој страни)

Ко не клевета српске добровољце?

Историски час у коме су српски добровољци септембра 1941 године прихватили пушку, претстављао је за српски народ један од оних тренутака у коме је духовна и психолошка подвизаност била нарочито изражена. На једној страни је стајала партизанско-партизанска спрега, са позадином у којој су се трегови здравог народног духа и погледа на догађаје једва могли назрети. Бројна мањина добровољаца, до врхунца свесна тадашње политичке болести, морала је пред таквим противником, поред оне оружане и јавне, од почетка рачунати са подземном, тајном, подлом и клеветничком борбом. Ни ово попрште борбе није изостало и ми смо и данас, после две и по године рада сведоци поновних, жучних напада неистинама, на начин који је својствен једино немоћном, мржњом затрованом и на пропаганду осушеном противнику.

Ко данас не клевета српске добровољце? Да ли је жестина жаока подједнако оштра као што је то било у почетку добровољачке борбе. То су питања која данас већ није тешко одговорити, питања која свакодневно добијају јасне и недвосмислене одговоре са свих страна.

На првом месту српске добровољце не клеветају они који као и ми воде одлучну и непоштедну борбу против комунистичке куге. Довољно је узети само један пример из оних српских крајева који нису обухваћени границама данашње Србије. Снагу следећем примеру даје баш чињеница да долази из средине која је три године била без икакве везе са Србијом, из средине која је из даље перспективе, кроз сопствена страдања и жртве, могла непристрасно, без мржње и без љигавости, да оцени улогу и вредност српских добровољаца. То је Црна гора, то су они јуначки борци који у општесрпском отпору против партизана пружају задивљујуће примере пожртвовања и борбене истрајности. Низом манифестација, јавно и јасно формулисаних жеља и поздравима преко оних који отуда долазе, они су изразили свој суд о добровољцима, који је уједно суд и остатак нападеног Српства.

Српске добровољце не клеветају ни она наша браћа која се не налазе уопште у своје завичају. И код њих, где мржња и људска пакост није превладала, из тешке и једноличне перспективе заробљеништва створено је једно здраво и родољубиво гледиште на догађаје. Да то није фраза, него само доказ постојања јунаштва и честитости у редовима наше браће у заробљеништву, ми имамо небројене и разноврсне доказе. Сваки који се отуда повратио значно је уопште за нашу средину нов потстрек и импулс, пошто је собом донео објективно признање и захвалност генералу Недићу, његовим сарадницима па и српским добровољцима. Али се они не задржавају једино на вербалним признањима. Неоспорна је чињеница да су многи од њих после првих загрљаја са милим и драгим навукли добровољачку униформу и на један изванредно убедљив начин потврдили добровољцима колико је испаван пут којим од септембра 1941 године корачају. Томе иде у прилог и свакодневна пошта са писмима из заробљеништва пуним признања, дивљења, честитки и жарких жеља да се и њима омогући учествовање у нашој заједничкој борби. Дакле ни онај део нашег народног стабла, који је витешки пошаша путем испаштања туђих грехова, не долази у ред клеветника српских добровољаца.

Даље за српске добровољце речи клевете и интриге не долазе из редова нашег радног света.

Српски сељак, радник у домовини и онај који у иностранству остварује радни допринос српског народа општеевропској борби против болшевиизма, знају да цене оне који својом крвљу трагирају стају будућег успона и процвата. Лични додир, многобројне поруке и писма, речити су изрази интимног и непокареног оцењивања наше добровољачке борбе.

Ко онда клевета и напада српске добровољце? Да клеветник не претставља можда Српство изван Србије, стотине хиљада у заробљеништву и друге стотине хиљада радног народа села и града?

Српске добровољце на првом месту вређају и на разне начине нападају они код којих не постоји веза са откуцајима српског срца и схватањима српског разума. У шуми и по градовима, — најчешће за кафанским столовима или у меканим наслоњачама удобних салона, — срећемо њих. Они су бројно најмањи, али по развучености мржње у душама и неисцрпним фабрикама пакости далеко преомћнији од свих других фактора. Они су мрачне прошлости, сумњиве садашњости и најчешће без икакве будућности.

Они су једном речи последњи агонични грзаци старог духа, индивидуалистичког, материјалистичког, „слободарског“, површног и несрпског гледања. Отуда и њихове клевете, баш због тога што проишле из редова у којима грца духовна заоставштина прошлости, далеко су да би поколебале, или уопште ма и за један тренутак зауставиле српске добровољце у данашњој борби.

У оном табору из кога не долазе клевете против добровољаца, налазе се на свима странама честити синови српског народа. Овај табор образују самоникли и јуначки борци других крајева, искушеници заробљеништва, радни свет и честити и поштени ситни људи. И кад се не би у редовима неклеветника налазили најсветлији делови Српства, већ сама чињеница да се у другом табору налазе црноберзијанци, кафански клуподери, одрођени интелектуалци, фаворити корупције и поклоници бојанства које се зове лични интерес, била би довољна за српским добровољцима да уклоне нову снагу за прегнућа до победе. До уништења зља или нашег.

Каплар Л.

СРБИЈИ

Србијо, мајко, песму Теби појем,
Јер ја Те љубим више него себе,
Мој идеал Ти си и само за Тебе
Живећу и мрети у крвоцу Твојем!

Још крвава нису усахнула поља
И сећање мучно на минуле дане,
А већ нове, тешке, крваве Ти ране
Што донеће Васкрс и времена бол

Србијо, мајко, Отаџбино моја,
Вековима Теб' је овенчала слава,
Широм земље наше до Јадрана плава
Тробојка и данас лепрша се Твоја.

Путем Твојим иду синови Ти часно,
Путем што Те вечно, вековима краси,
И у задњем часу, пре но што се гаси
Живот њихов за Те, узвикују гласно:
ЖИВЕЛА СРБИЈА!!

ДРАГАН ЂУРИЋ
добровољац

САМОСРПСКИ ПУТ СРПСКИХ ДОБРОВОЉАЦА

Српско добровољаштво је одраз жеље српског народа за животом, заснованим на оним принципима који су и држали наш род на овом месту, на овој територији. Добровољаштво, окупљено у борбеним редовима Српског добровољачког корпуса је САМОСРПСКО, никло из сазнања да се српски народ на нашем народном подручју одржао и остао жив само зато што је сачувао и образовао свој самозаштитни систем, у чијем оквиру је он могао једино и да постоји.

Добровољаштво је војска српског народа и бори се искључиво и једино за српске интересе.

У данашњој ситуацији тај је интерес садржан у пар речи: сачувати што више српских глава. Сачувати српски народ у животу да би наш род опет повратио оно место међу народима, које је изгубио због људи лаке памети, неродољуба и националиста.

Л.

НАШЕ НАДЕ ЗА 1944 ГОД.

Не надамо се да ћемо се ускоро вратити своје дому, својим милим и драгим, које смо, полазећи у свету борбу за Србију и српски народ, у сузама остављали.

Не надамо се да ћемо се ускоро вратити ни своје послу и позиву у миру, који смо — био он сељачки био раднички био ђачки — увек с љубављу и вољом, марљиво и свесно вршили.

И мајке и сестре и љубе и деца наша чекаће нас још — нисмо ми од оних што верују и који се кладе да ће се овај рат свршити „најдаље за 90 дана“. — и многу ће још сузу наши мили и драги пролити и тежак ће их страх често спадаати и многу црњу слутњу ће проживети, док им се у топло наручје не вратимо.

И напуштени посао ће нас још дуго чекати, многи ће га и за увек изгубити, јер ће га други, они што се рачунају срећнијим од нас, преузети мимо нас и без нас као да ми никад нисмо ни постојали.

А књиге ће нам прекрити дебелу слојеву прашине и многи ће од нас заборавити и многошта што је био добро научио, јер ова школа, кроз коју сад пролазимо и учимо, много је тврђа, а можда, и дубља од свих књига које смо оставили и које ће нас још подуже време чекати...

Наше наде за 1944 годину, дакле, не крећу се у овим правцима.

Не надамо се да ћемо ни крст ускоро скинути који смо свесно на се ставили нити очекујемо да ускоро обавију лаворови венци главе наших мученичких другова, крабро палих за Србију и српски народ.

Циничан и презрив потсмех пратиће још дуго наше покрете, груба псовка из многог буцака и мучка хајка биће још дуго награда за нашу верну службу српској земљи.

На нашу љубав и жртвовање за ближњег, одговараће се и даље мржњом и себичношћу.

На нашу готовост да све дамо за Отаџбину још дуго ће се одговарати претњом најгором смрћу живим, а трновитим венцем мртвим.

Наше наде за 1944 годину, дакле, ни у овом правцу нису ни најмање ружичасте. Али поред свега тога, наше су наде велике за 1944 годину.

Српски народ данас у многоме гледа другачије на многе ствари него што је гледао пре три, пре две или пре годину дана. Посумњао је српски народ у разне и доле којима је, у целом сплету несрећа и невоља које су га задесиле а под утцајем бездушне пропаганде хајке са стране, до изазад извесног времена слепо веровао.

Срби више не ослушкују грознничаво радио емисије Лондона, — те емисије све више назирају данас потсмех код Срба у свим крајевима, — и Срби данас све више настојавају да ухвативезу са својим славним традицијама, са богатим изворима вековног искуства и мудрости свога рођеног народа који се знао одржати и на овом опасном месту постојати у толцим мучним и претешким добима своје бурне историје.

У дубинама српске душе за ово време трајања рата тихо и нечујно одиграле су се многе промене, извршене су крупне ревизије гледања на ствари и међу нама самим и около нас и само површно посматрање површинских појава још не може да назре да је српски народ почео да и те како гледа својим рођеним, српским очима.

А оног тренутка, кад засија опет орловски поглед српског ока за час ће нестати магле и тамних хоризоната испред нас и сви ће Срби сагледати стварност; чим то буде, они ће поново чојски и јуначки узети судбину своју у своје руке.

Како ће тада изгледати бедни и ситни сви они, који су свој народ скретају са свог рођеног пута на пут туђински, који су ствар живота и слободе наше изваљали за нама далеке и по свему стране политичке силних и моћних којима су мали народи претстављали материјал за топовску храну, у најбољем случају го објекат за дипломатско-политичке интриге и комбинације у њиховом обрачуна.

Од кобног рата, а нарочито од јесени 1941 па до данашњег дана, српски народ прошао је кроз разне мучне и критичне перипетије. Било је часова кад смо бивали са обе ноге, са целим телом у дубокој провалији и само још по која глава вирила би из те провалије. И нешто сопственим исконским животним снагама, а нешто опет развићем свих догађаја — Бог чува Србију! — ми смо се придржали, усправљали, са нагонским страхом гледали смо на стампутнице на које нас призиваху сиренски гласови и тражили смо свој прави народни пут.

Данас, пут је народни ту. Он се види. Срби се окупљају, и још само неколико тренутака — месец, шест месеци, година дана у животу једног народа претстављају само неколико тренутака — све нова и нова искуства, та најдубља школа, учиниће да најзад српски народ чврсто стане на тај свој народни пут.

И онда ће сви Срби кренути тим путем одлучно и без колебања.

И тада ће у великом сјају заблистати пред целим српским родом велики лик историјске личности генерала Милана Недића. А ми, његови увек верни борци и сарадници, у спасу, слободи и новом препорођеном животу српског народа за све жртве и патње добићемо пуну задовољштину и осветићемо се да нису многи наши другови узалуд умирали са песмом вере на уснама:

„Завет смо свој ми Отаџбини дали,
да старе славе вратимо јој сјај,
па макар сви до последњег пали,
ми завет свет испунићемо тај...“

Ето, то су наше наде за 1944 годину!

С. Д. К.

Највеће зло

(Наставак са 5-те стране)

Али српски народ је искусио, да би овој најновијој бургији својих демократских политичера поверовао.

Бог нека сачува наш народ од таквог политичког вођства!

Да су сви људи ма који други занат у нашем народу радили, са овако плитком памети би банкротирали.

Али, они су се одали политици и то демократској политици где је све допуштено.

Али, српски народ таква гутања више не може да издржи.

Милосав Векић

450-ГОДИШЊИЦА ШТАМПАЊА СРПСКЕ КЊИГЕ

После сјајне плејаде српских писаца у XII, XIII и XIV веку, који су своје књиге писали својом руком, тај снажан талас ћирилице настављен је и када су штампарије пронађене.

Непуних 40 година по Гутенберговом проналазку, у Црној гори већ је пуном паром радила прва српска ћирилска штампарија и то под таквим стручним и мајсторским руководством монаха Макарије, да је те прве српске штампане књиге историја прогласила за најлепше словенске књиге штампане ћирилице.

Сада, када се навршава 450 година од прве штампане српске књиге, сетимо се тих мајсторских подвига првих српских штампарских трудбеника, који су зналачки и духовито умели да напишу високо културне странице ћирилице, па према томе словенства уопште.

Оснивање прве српске штампарије пада 1483 године на Ободу, крај Ријеке Црнојевића (Истина, извесни историчари сма трају да је та прва штампарија отворена на Цетињу).

После Гутенбергове штампарије јављале су се штампарије у Европи овим редом: Рим 1467, Млечи 1469, Париз 1470, Барцелона 1474, Праг 1478, Женева 1478, Лондон 1480, Лисабон 1481, Лајпциг 1481, Беч 1482, Обод (Црна Гора) 1483. Тек доцније јављају се штампарије у другим светским метрополама. Дакле, Ободска штампарија је прва на Балкану, а друга међу словенским народима.

Штампарију на Ободу набавио је зетски књаз Иван Црнојевић из Млетака, приликом свог пута да од Млечића тражи помоћ за борбу против Турака. Ова штампарија састављена је од ћирилских слова.

Штампаријом је руководио јеромонах Макарије све до 1496 године, када је са књазом Ђурђем Црнојевићем напустио Црну гору. Тада је и штампарија престала да ради. Она није обновљена све до 1833 године (дакле пуних 350 година), када је Петар II Петровић-Његош основао на Цетињу нову штампарију са материјалом који је набавио у Русији.

У првој црногорској штампарији штампана је 1494 године, даво пре 450 година, историска позната, прва штампана српска књига „Октоих“ или „Осмогласник“ 1—4 глас. У поговору „Осмогласнику“ Ђурађ Црнојевић каже између осталог: „Видјев ја,

Монах Макарије, први штампар (Оригиналан дрворез 1937 г.)

у Христу Богу благоверни и Богом браними војводу Зета, Господина Ђурађ Црнојевић умањеније светих књига, потрудих се помоћу светог духа и саставних форме те на њима у једној години сврших Октоих“.

Рекосмо да постоји колебање, да ли је прва штампарија била у Ободу, или на Цетињу. Народна предање каже да је била на Ободу. Један део историчара ослања се на то предање, док други део стоји на гледишту да је била на Цетињу. Истина, 1495 године штампан је на Цетињу „Псалтир“ у истој штампарији у којој и „Октоих“, која је вјероватно претходно била пренета са

Обода на Цетиње. Али, зашто да се штампарија преноси кад Обод тада није био угрожен од Турака? То је питање које иде у прилог тезе оних који претпостављају да је прва штампарија била на Цетињу.

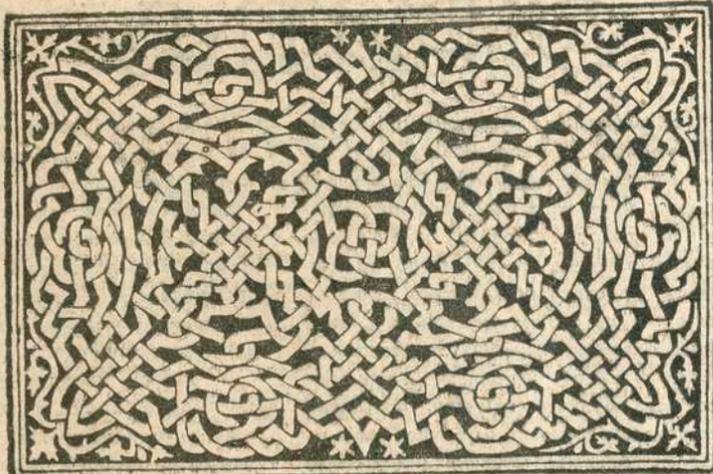
Књаз Иван довршио је 1485 године зидање цетињског манастира, где је пренео епископског столицу. Вероватно је он или његов наследник Ђурађ пренео после тога и штампарију са Обода на Цетиње. Према томе, било би тачно народно предање да је прва штампарија била на Ободу.

Ђурађ и Макарије напустили су Црну гору 1496 године. О судбини црногорске штампарије после тога не зна се ништа. Макарије је пошао у Влашку и тамо почео да отвара нове штампарије. Његових осам сарадника из Обода, односно Цетиња, разишли су се у непознате правце.

Макарије је био велики мајстор у штампарском послу. Занат је свакако морао изучити у Млечима, који су тада са штампом стајали на високом нивоу. Крајем XV века било је у Млечима око двеста штампарија. Макарије је „Осмогласник“ технички је савршенији од свих ћирилских књига које су се кроз читав век доцније појавиле. По Шафарику црногорски Октоих и Псалтир несумњиво најлепше словенске књиге штампане ћирилицом“.

Макарије је био Црногорац и по свој прилици врло угледан човек, личност свога доба, о чему пише и Стојан Новаковић: „најпросвећенији патриоти оног времена давали су му своју материјалну помоћ и моралну заштиту књижевном делу“.

Једнаест година касније појављује се Макарије као штампар у Влашкој, где 1508 оснива прву штампарију и постаје влашки митрополит (1525—1541). У

НАВАН ВУСЕРИ НАВ

ЗВАХЪ - СТЫХЕРЫ - ВСКРСНИ - ГЛАСЪ, ѧ

СВЕРНИИ НАШЕ МЛТВЫ - ПРИД МН СТЫН ГН - НПОДАЖДЕ НАМЪ ШТАВАННИИ ГРѢХОМЪ - ЪКО ТЪ НДНМЪ ШВАНЪ ВММ РѢ ВСКРСНИИ

О ВНАДТЕ ЛЮДИЕ СІОНЪ НШЕВ НМТЕТЕ ЕГО - НДАДНТЕ СЛА ВОУ ВНИМЪ ВСКРСШОМОУ НЗМРЪ ТВХЪ - ЪКО ТЪ НБЪ НАШЪ, НЗБАВАНЪ НАСЪ ШБЗАКОМІН НАШНХЪ - ПРИДТЕ ЛЮДИЕ ПОИМЪ НПОКЛОНИМСЕ ХОУ - СЛ П ВЩЕ НГО НЖЕ НЗМРЪ ТВНХЪ ВСКРСНИИ - ЪКО ТЪ НБЪ НАШЪ, НЗБАВАНЪ НАСЪ ШБЗАКОМІН НАШНХЪ -

Једна страна из Макаријева Октоиха штампаног 1493-4 год.

Влашкој је написао извесне хронике, важне за историју Румуна. Од Макаријевић књига штампаних у Црној гори пронађене су до сада четири: „Осмогласник“ 1—4 глас; „Осмогласник“ 5—8 глас; од кога је Љуба Стојановић нашао у београдској на-

родној библиотеци само осам листова; „Псалтир“ и „Молитвеник“. Његов штампарски рад био је вероватно још обимнији, али је кроз дуги низ деценија и векова пропао.

Ц. О.

ЛЕГЕНДА О ХЕНИЛУ

Када су стари словенски пастири пре зоре устајали, излазили би они у славу свог бога сванућа којега зваху Хенил, на вис где беше као из земље израсла рука која држаше гвоздени котур — То беше симбол земне руке која се маша за котур сунца —

И носећи котур у све куће, — светлост сунца у сва срца — Пастири би при улазу поздрављали Устани, Хениле, устани, дођи!

Тако ми кажемо: Устани ти Зорношче, дођи! Пастиру ти, који чуваш на паши и дому небеска стада! Ранилице који богове и све творце будиш на рад! Објави свануће новог дана Донеси зору новог дана и зору Новог Живота!

Ти дивни, плавокоси, златоруки, хитри, брзонаги стрелче, Што устрелујеш звезде небеске Што их постиђујеш лепотом својом. Да се крију и занеме! Ти који затвараш дворове ноћи и таме и смрти, И отвараш врата сунцу и светлости и животу!

Разрешитељу и Објавитељу! Ти који цепаш васиону на две поле, тамну и светлу, смрт и живот, на оно што дрлази и оно што наступ. Ти који си окренут леђима ка ноћи ка оном што ишчезава, и весело машеш насмејаним рукама дану ка оном што наступа! Ти усамљениче на највишем вису, који први поздрављаш сунце! Ти сјајни и чисти и поносити, Јединствени! Устани, Хениле, Боже, устани, дођи!

Тако ми говораше један тајанствени глас који падаше ко шуштање звезда што се гасе у једну дубоку ноћ, када су небеса силзила ниже, ниже, и сишла најзад тако ниско да су могла чути куцање срца човекова.

ПРИМЕДБА УЗ ЛЕГЕНДУ О ХЕНИЛУ

Старији научници и тумачи словенске митологије као на пр. Луј Леже тумачили су Хенила Хајнала, који се помиње у старим словенским хроникама, као бога пастира, чувара стада, од појма гон — гонити стадо.

Ја сам, у наслону на Гримву сугестију, да је можда старогермански бог Хенир идентичан, или чак постао од словенског Хенила, као и на до данас очувану мађарску реч хајнал — јутро, зора која је несумњиво словенског порекла, дао Хенилу значење бога сванућа, зоре, праскозорја. Преставља овог бога заједничка је свима старим митологијама као о посреднику између ноћи и

дана, као и она друга претстава о јутарњим облацима као стадима која тај јутарњи бог гонити, тера на пашу.

Ако би то тумачење било тачно, онда би Хенил био један несумњиво словенски бог који је ушао у германску митологију, као Хенир, а и сам Хенир добио би своје прavo значење, једине могуће и правилно, јер су се сва друга тумачења Хенира показала као незадовољавајућа. О чему сведочи и најновије капитално дело Де Фриса о Историји митологије и религија, под Ноенир. Испрва један од и у друштву германских богова. Ноенир постепено изблеђује и губи се, његова улога постаје све више нејасна, тамна и конфузна и отуд и тешкоће објашњења, као што се словенски Хенил губи и остаје сачуван само у имену и фрагменту легенде у вези са пастирима и њиховим јутарњим поздравом.

НАЈДРАГОЦЕНИЈА НАГРАДА. Било је то за време првог светског рата, после нашег слома и повлачења кроз Албанију. У Драчу. Додели сам на рад у импровизованој војној болници. Цео јад још увећан беспомоћношћу лекара који сам речи утеше нема за своје несрећне болеснике ништа друго, ни лекова, ни неге, чак ни намирница. Заборавио сам да сам икад писао поезију или правих и проучавао легенде.

Једног дана у лекарској соби поред мог колегѣ затечем једног вишег пешадиског официра. Мој колега нас узајамно упозна. Име о — Да — Онај што је пронашао и писао о Хенилу? — Сетих се да сам то био ја и потврдих. На то ми мој призи познаник, приђе са раширеним рукама и заливљеним очима: Дајте да Вас загрлим за тог Хенила! И то учини.

И беше ми то и остаде и дан данас најлепша и најдража награда у целом мом песничком стварању.

др Светислав Стефановић

О РИТМУ СРПСКЕ МУЗИКЕ

По данашњим музичким појмовима главни елементи музике јесу: ритам, мелодија и хармонија. Ова три феномена, иако изгледају потпуно различити и слободни у односу један према другом, тако да би се могло претпоставити да сваки појединачно може да постоји и да својом унутарњом снагом нешто одвојено и нарочито изражава, у ствари су само три прелазна ступња једне исте музичке замисли, постепено остваривање основне музичке идеје.

То остваривање музичких идеја бива овако:

Прва музичка замисао јавља се у души ствараоца у виду ритма. Ритам је тај главни и основни изражајни елемент у музици, који даје основни тон и карактер целокупном замишљеном музичком изразу. Он је нека врста снажног и јасно израженог крвотока, који као првобитно изражајно стање једне музичке идеје, има тек кроз мелодију и хармонију да дође до потпуног свога изражаја и карактера. Он је исто тако и једна врста механичке ечергије, главни спроводник принципа кретања једног музичког остварења.

Али је ритам сам за себе, иако увек снажно упечатљив и магично делотворан, без мелодијског гibaња сув, монотон, психолошки нејасан и загонетан, често пута у почетку свога трајања ерло пријатан, да затим постане застрашујући и мистично паничан. Карактер ритма зависи од распореда његових удара и њихових временских трајања, а од дужег или краћег понављања истих ритмичких периода. Ритам је у ствари мелодијски костур, најпримитивнија мелодија, која се креће потпуно праволинијски и хоризонтално. Баш због ове своје једноставности и простоте бивања, због своје једнодимензионалности, ритам има тако магичан и тако исконски утицај на човека, па и на друга жива бића.

Природа и карактер ритма одређују природу и карактер мелодије, која је у ствари у основној суштини сами ритам, али ритам који поред свога хоризонталног правца иде и продира и у вертикалном правцу. Мелодија је проширени ритам који делује у два правца: хоризонтално и вертикално. Интервалски односи дају јој вертикални смисао, а у исто време осветљавају и њен психолошки израз и карактер, али основу и првобитну њену суштину даје јој њен хоризонтални смер и хоризонтални принцип, т. ј. ритам. И мелодија је, дакле, линија, само линија која не иде апсолутно право и хоризонтално, она се криви и ломи, према својем карактеру и према својим интервалским падовима и успонима. Мелодија према својем карактеру и према својој психолошкој садржини директно је везана за ритам, али га она својим интервалским односима, мења, даје му нарочито природу, доводи га до једне нарочите изражајности, која је у даном моменту потпуно условљена основном музичком замисли.

Ритам својим кретањем изазива мелодију, а мелодија својим интервалским односима, својим гibaњем и својом унутарњом садржајношћу изазива хармонију. Хармонија је, дакле, посредством мелодије у тесној вези са ритмом. Она у ствари претставља завршни елемент и завршну функцију остварења једне музичке замисли, а да би у потпуности одговорила својој намени и она мора бити исто тако идејно и органски везана за мелодију, као што је и мелодија везана за ритам. Ово органско тројство између ритма, мелодије и хармоније даје нам потпуни и складни музички израз или остварење првобитне музичке замисли, чији је заматак првобитно оваплоћен у ритму.

Када су нам овако постављени односи музичких елемената довољно јасни, онда ћемо најлакше продрети у тајну извесне музике, ако схватимо и продремо у карактер њеног ритма, који је у исто време и главна ознака њене оригиналности. Преко ритма најлакше долазимо до сазнања, коме народу која музика припада.

У српској народној музици имамо неизмерно благо ритмичких изражаја, нијанси и комбинација. Ритмика наших народних игара и песама иде од најпростијих до најсложенијих тактовских веза. Њена изражајност нема ни гра-

вима ритмова и мелодијског гibaња, а њу треба осетити и пронаћи.

Из свега горе изложеног јасно је да наше уметничко музичко стваралаштво може тек онда бити оригинално и снажно, ако се у својој основној клици заметне кроз оригинални ритам наше народне музике. Тај ритам је способан да свакој музичкој замисли да одговарајућу снагу и покрет и да својом оригиналношћу изазове и оствари оригиналну мелодију и оригиналну хармонију.

Музичка инспирација остварена кроз ритмику наше народне музике у стању је да остварује права и висока уметнич-

ким делима потпуно одржи у народном духу, иако је у музичкој обради употребљавао школску хармонију и контрапункт западних народа. Али је он успео да сачува и подвуче израз и свежину ритма наше народне музике. У његовим црквеним делима већ није у толикој мери успео, јер је то један много тежи и компликованији случај. Наша црквена музика стоји још недирнута, неоткривена и непроучена. Све што је до сада на њеним основама урађено, само је чепркање и по њеној површини. Иначе је она тако велика тако дубока и тако плодносна да ће се и из ње моћи створити један велики српски православни црквени музички стил.

Други наш стари композитор, Јосиф Маринковић, умео је да осети и изрази кроз своју музику, јасно и снажно, ритам српског херојства и српског патриотизма. Зато његова дела оваквог духа и карактера и данас опстоје у пуној снази. Исто тако он је инстинктивно продро у тајну ритма великих романтичних заноса наше омладине из друге половине деветнаестог века, па је тако понешен тим заједничким ритмом одушевљења дао најбоља музичка дела наше романтике.

Ми данас стојимо пред пуним остварењем нашег родног и оригиналног српског музичког стила, који се рађа из ритмике и мелодике наших народних песама и игара. Стваралачки инстинкти су пробужени и они раде по законима природе. Чак и млађи наши педагози почињу да стварају законе и формуле, који логично проистичу из дела наше народне музике и уметничке музике остварене у том духу. Наша ритмика и мелодика ту заузимају прво место. У томе се је дошло дотле да већ многи и многи јасно увиђају своје погрешке и заблуде. Б.

Книћанин као критичар песама БРАНКА РАДИЧЕВИЋА

„Кад је изишла прва књига „Песамма“ Бранка Радичевића, један од њених растурача у Србији, нарочито у Београду, био је песник Јован Илић. Ђенерал Книћанин је „куповао сваку добру књигу и волео је људе од књиге и науке“. Он је одмах узео од Илића Бранкове књиге рекавши да му донесе још неколико примерака које ће дати својим друговима.

Када је сутрадан Илић донео наручене књиге, упита га озбиљно Книћанин:

— А зар ти мени таке књиге доносиш и препоручујеш?!

— ?!

— Седи па ми читај ону песму „Пут“. Та је песма јуче читана у једном високом кругу где су сви казали да се у њој грди правитељство (Блада).

Илић је покушао да брани поезију свога пријатеља. Али Книћанин га прекиде речима:

— Читај, читај...

И Илић стаде читати. Кад је дошао до места:

Ја младица да је већ одавно
Потлачена она гуја љута (косовска
неслога)

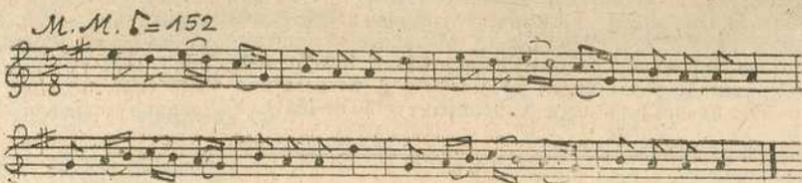
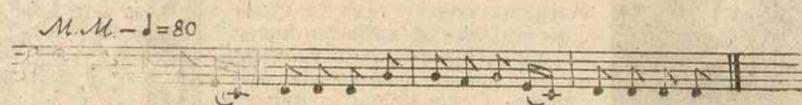
Али видим ево тужан сада
Њену главу сред Београда!...

Книћанин узвикну:

— А! То је! Ту он мисли Правитељство!

Илић је морао још једанпут да чита песму „Пут“, објашњавајући свако место у њему. Једва се Книћанин уверио. Насмејао се и рекао:

— Е, кад је тако, остави те књиге, „они“ ће их морати купити.

ница ни краја, како у погледу карактера ритма, тако и у погледу његових чисто математичких комбинација. Кроз те игре и песме нижу се ритмови лаки, весели, тешки, тужни, снажни, одрешити, јуначки, молитвени, пасторални, мистички итд. А њихове тактовске комбинације дају могућности најлепших и најслободнијих ритмичких решења. Са две и три четвртине такта сасвим се лако и природно прелазе на сложене тактове од пет и седам четвртина, као што се од две и четири четвртине лако образдују тактови од осам четвртина. И још много других чудних комбинација ритмова може се наћи у нашој народној музици што потпуно доказује да је сва та ритмика произашла само из природе нагласака нашег говора и природе корака и скокова наших народних игара. У томе и јесте драж и оригиналност наше музичке ритмике, али ту и лежи кључ за разјашњење њених тајни и снаге.

Природна је ствар, да из овако снажне и оригиналне ритмике, мора произилазити, снажна и оригинална мелодика, што заједнички изазива снажну и оригиналну хармонију. Та хармонија српске народне музике крије се у сплето-

ка музичка дела, задахнута духом наше земље и наше крви. Оригиналност музичког стварања појединих изразитих композитора разних народа базира се на првом месту баш на томе ритмичком феномену, који затим непогрешиво условљава одговарајуће мелодијске и хармонске феномене. И оригиналност извесних наших млађих композитора лежи баш у томе што су они делом инстинктивно, а делом свесно схватили и продрли у тајне наше чудне и компликоване народне ритмике. Тако се са једним огромним напором у мору утицаја ритмова других народа ствара једна чисто српска ритмика, која ће у будућности омогућити остварење једног великог музичког стила, који ће својом вредношћу и онегом убрзо прећи уске границе своје постојбине. Из старије генерације наших композитора нарочито је Стеван Мокрањац умео да осети моћ и вредност, ритма наше народне музике. Зато његове „Руковети“ и данас живе интензивним животом оних уметничких дела која лако не силазе са концертног подиума. Баш из примера Мокрањчевих „Руковети“ види се колико је у музици ритам важна ствар, јер је Мокрањац успео да се у тим сво-

Ф И Л М

ПАРАЦЕЛЗУС-ЧОВЕК И ЛЕКАР

Ауеролус Теофрастус фон Хонхајм, познатији као Парацелзус, припада најкрупнијим личностима немачке културне прошлости. Необичан већ по свом чудном имену, више још необичан је као човек, по свом научном раду и свом уделу. Што су Гете и Шилер у књижевности, Моцарт и Бетовен у музици, Кант и Ниче у филозофији, то је Парацелзус у медицини.

Хуманист, реформатор, научник, мистичар, алхемичар, лекар и вечита луталица, он је творца нових схватања у лечењу човека који није само гомила меса, костију, сокова и удова, већ најкомплекснији члан природе. Уопште, љубав према човеку је битна карактеристика његове лекарске делатности. Попут Лесинга који је Богу уступао сва земаљска блага за једну кап његове моћи да увек и у свему спозна праву истину, и Парацелзус је сав свој немирни живот посветио истраживању медицинске истине.

То сазнање није налазио у старим традицијама и латинским лекарским књигама, које је добро проучио, већ у што већем непосредном искуству, у откривању природе као основе свега лекарског знања. У томе су његова величина и његов историјски значај у борби између старог и новог доба.

Родио се 1493 године у Аинсиделну, у Швајцарској. Отац му је био лекар и бавио се природним наукама. Прво школско образовање дали су му калуђери у манастиру св. Павла, а медицину је студирао у Ферари, у Италији. Свакако да је на његово животно опредељење и његов духовни развој знатно утицала професија његова оца. Још на Универзитету Парацелзус је одбацио књиге „старих скрибена“, уверен да би без сопственог искуства у лекарству остао слеп код очију. Природа је постала његова главна учитељица, њој се поверио. Из природе црпи снагу за победу нових идеја, у борби против старих, некротичних теорија и медицинских спекулација.

Парацелзус је, не желећи да парадира ученошћу, створио нов тип лекара који је „најмилије дете Божје“. Четири чврста стуба држе зграду медицине: филозофија, астрономија, алхемија и етика. Филозофија је главна капија кроз коју се улази у лавиринт свих тајни лекарства. Пре него што уопште сме и може да лечи човека, лекар мора да га као филозоф добро упозна, као хемичар да врши с њим извесне експерименте, као ботаничар, минералог и астроном да га истражује. Ту нема простора, места, ни времена за искључиво књишко мудрост. Његова основна мисао је да је Бог из великог света, природе, створио мали свет, човека, из микрокосма микрокосма.

Човек је екстракт, квинтесенција свих сила које струје кроз свет. Он није само материја, већ центрум снага целокупне природе, више него обично биће, више него земља и елемент, јер има бесмртну душу која се враћа Богу. Тако дефинишући човека, Парацелзус је тражио и средства за радикално лечење његових болести.

Све сумње и сви проблеми који су мучили Парацелзуса још на Универзитету, нису га ни касније остављали на миру. Оно што му мртва слова писаних књига нису могла дати, нашао је у новој књизи природе. Обилази готово целу Европу, градове и села, навраћа у колибе, сиротињска склоништа, друмске механе, дружи се чак и са људима из најнижих слојева. Свуда прикупља народне лекарије, народна медицинска веровања и учења, да на том народном искуству изграђује научну и практичну медицину. Јер, према његовом рецима, нису све вештине сакриве-

не само у једном човеку и на једном месту, већ се морају тражити тамо где су. На тим путовањима често пада у очајање, фаустовски осећајући како му срце сагорева од страха да ништа не може сазнати.

Кадак учинило му се као да га зли дуси залуђују, као да у сну чује потсмех својих против-

Вернер Краус
(Фото: Баварија филм)

ника, који су га мрзели и називали шарлатаном, надри-лекарном, варалицом. Али у свима таквим треуцима колебања побеђивало је његово саосећање људског

бола и патње. Било му је најзад јасно да лекарске неуспехе не проузрокују зли дуси, већ незнање, површног и неспособност лекара. То га је гонило даље у свет, да види и позна нове земље, народе, обичаје, нове болести и нова средства за лечење. Како сам каже, хтео је да постане „потпун човек и потпун лекар“.

То је заиста и постао. Његов бескрајни хуманизам, коме је жртвовао сва уживања младости, није га напустио до краја живота. За разне тешке болести први је утврдио нов начин лечења. Данас постоји огромна литература о њему као човеку, лекару и лекару, као једној од најинтересантнијих фигура културне историје уопште. Својим многобројним списима ударио је темеље модерној немачкој медицини и хемији. Као Лутер у Библији, Парацелзус је у медицинској науци завео немачки језик и немачку терминологију. У свом најбољем делу „Параграмум“ он узвикује: „За мном!“ И заиста, ма колико да је у то доба био нападан, исмејаван, потцењиван, клеветан, за тим магом и чудотворцем пошла су каснија поколења кроз више од 400 година, уздигнувши лекарство у Немачкој на највиши ступањ науке и просвећености. Умро је у Салдбургу 1541 године.

Живот овог великог лекара обрађен је за филм, у коме улогу Парацелзуса игра чувени Вернер Краус, у режији Г. В. Пабста, творца најбољих немачких филмова.

М. Д.

ОМЛАДИНСКИ СТУПЦИ

ОСВРТ НА БОЖУ КНЕЖЕВИЋА

На велике висине способни су да се попу само снажни и издржљиви људи. А на велике висине духа кадри су да се попу људи огромних интелектуалних моћи. Позната нам је чињеница да људи великих преимуштава у духовном смислу бивају у нашој средини исмејани и карактерисани као сањалице и фантасти. На уском и прозаичном путу данашњице тешко се повлаче велики људи, морају се прилагодити у противном случају жртве су; муче се, посте, тешко живе и на крају смрт их решава свих тих брига које смо им ми, браћа њихова, на плећа натоварили.

Таква једна личност, са свим својствима великих личности, прошла је незапажено земаљски пут од колевке до гроба, подносећи све несреће и патње предодређене таквим људима. То је личност Божидара Кнежевића, незнатог професора гимназије и највећег и најјачег нашег мислиоца.

Своје идеје дао је Кнежевић у *Принципима историје*. Али због сухопарног и строгог научног излагања својих мисли; па можда услед несрећене композиције издао је он своје — *Мисли* — које су капитално дело његово. Оне садрже углавном што је и у *Принципима историје* само у много складнијем и упрошћенијем облику, са сажетијим и разумљивијим мислима. Кроз своје *Мисли* Кнежевић се открио сав и његова биографија и филозофија живота и све оно што

га је интересовало изнешено је у *Мислима*. То што је најглавније по нас у Кнежевићевој филозофији то је морална снага његове речи. Он није деструктиван нити приповедач резигнације како би се мислило површним анализирањем његове личности која је сублимирала извештај песимизма; већ конструктивни радник, прегаоц за изграђивањем бољег живота и стабилности егзистенције човека на земљи.

Он сматра да цео живот треба искористити за рад на усавршавању и изграђивању себе и целокупног друштва. Из његове речи бије животворни дах који оживљава и покреће из умалости, и који потстиче човека на пријезан и конструктиван рад. С јаким и здравим моралним људима постижу се велика дела, и он имајући то у виду ради на том: на просвећивању духа, на уздизању моралног нивоа људства, Пљодан и конструктиван остао је велик међу реткима који су се свом снагом своје личности уздигли за тај рад.

Његово веровање у егзистенцију Бога допуњује те његове напоре и све то чини складан систем с јасним смером. Кнежевићеве, очигледно еминентне по квалитету, идеје радо су примљене, и тим стекао је велики углед и признање код свих оних који теже за изграђивањем бољег живота човековог на земљи путем љубави, међусобног помагања и искреног самопрепора.

То је основна тенденција сваке Кнежевићеве мисли, најбољи мелем српској души, јер су то идеје једног човека, расног Србина, нападаног из чистог врела српског, јер су дате с тачним познавањем психе којој су и намењене.

Ђоровић К. Милош
ученик VIII, р. гим. С.И.Д.
Чачак

Отаџбини

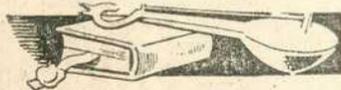
Опет ти се црна коб привукла
и болну те нападају црви.
Тешка ти је ова бол подмукла,
што к'o жрвањ хоће да те смрви.

Ал' то није последњи ни први
пут, што ниси пред сумњом
устукла;
На твом срцу стара рана пукла,
из ње змија пије вреле крви.

Твоја патња велика и кобна
са нашом је патњом истодобна.
Ти си мајка, а ми деца бола

која свему прете и пркосе.
Отаџбино, рано без пребола,
јер те увек у срцима носе.

МИЛЕ БИСКУПЉАНИН

Прва претстава позоришта
Удружења глумаца

У свечаној сали Коларчевог наредног универзитета позориште удружења глумаца, познатије под именом „Разбибрига“, које намерава да у будуће иступа са новим репертоаром у својој сали, у палати Косово, извело је комад Антона Хамика „Деда на продају“, једну гротеску у три чина, врло живе, добре унутрашње концепције с обзиром на сам натпис, успеле у приказивању сеоског живота.

За нашу средину име Антона Хамика није баш много познато. Ова ствар, дата у преради Јована Геца, доимала се врло интимно, јер је локализована приказивала наше домаће типове. Иначе, као писац, Хамик је познат по својим успешним гротескама, које су са великим успехом приказиване на позорници „Народног театра“ у Инсбруку, који искључиво приказује комаде ове врсте. По овом маниру и сама позорница добила је име „Ексл бине“, јер служи као углед за упознавање фолклорне стране живота немачког народа.

Дело „Деда на продају“ новије је датума. У њему се износи весело збитије једног разбојног старца, који се прави да је подетињо, па са својом околином изводи често и неслане шале, да би кроз гњев и сузе својих најближих осетио снагу њихове љубави према себи, те да онемо ко га највише воли, остави своје имање.

Тако се десило, да је уступљен за хиљаду динара богатом сељаку Сими. Деда и онде изводи своје враголије, али сви то трпе, јер их уздржава свест да иза деде стоје две куће. Када Сима и његова жена из писма сазнају да деда нема ништа, у комаду ће настати прекрет, па ће се и са делом поступати доста жалосно. Комад се овде спушта скоро све до суза, добронамерних, али пуних жалости за једног старца који трпи, а све зато што је не-

када био као дете, и што нема иза себе имање.

Једна од замрки овом добром комаду је у несразмери првог дела радње — постављање проблема, према другом — расплету. Делне дефиниције су много обилније него развијање самих карактера, а теза цицијашлука несразмерно је обимнија, мада не и убедљивија, него она о еротичном буђењу код младих улога.

Без обзира на унутрашњу вредност комада, који је сав у духу и маниру сељачког живота, мора се поздравити успела режија у рукама Јосипа Кулунџића. Ово је много допринео и једноставан, али укусан домаћи амбијент остварен сценском израшћенијем облику, са сажетијим дом Миленка Шербана.

Др ЈОВАН ЕРДЕЉАНОВИЋ
професор Универзитета и Академије (1874-1944)

Престало је да куца једно добро срце, угасио се један плодан живот. Скроман и повучен, Ердељановић је стварао тихо и неуморно као и мајка природа, гледајући у раду најлепшу и најсветију дужност човекову, „молитву Богу“, како би рекао Божја Кнежевић. И одиста, он се на послу осећао као свештеник у храму науке.

Отуда је из његова рада и његовог општења са њацима и колегама зрачило нешто неодољиво и сугестивно, нешто што се несвесно прима и задржава у души. И његов израз лица био је необично речит, пун тананих прелива од ледене укочености до детињски умиљатог погледа и осмеха, до душевне топлине пред којом се стопи све што је земаљско у нижем смислу речи.

Ма да га живот није гладно и миловао, нарочито у ранијим годинама, он није подлегао ње-

Па ипак, главну заслугу за ову веселу и добру природу носи сам прерађивач дела, Јован Гец. Ово је једна од т.зв. његових добрих улога, која му лежи, како се то уобичајило да каже. Богатство израза и мимика подвлачили су речи на један концизно изразит начин.

Остале улоге носили су са успехом: С. Буханац — Панте, дединог зета; Д. Беднарски — Боке, Пантиног сина; Н. Смедеревац — Симе, богатог сељака; Ц. Јовановић — Јулке, Симине жене (недовољно убедљива као „зла жена“); К. Јовановић — Ева, Симинова кћи (жива, али недовољно простудирана улога); Р. Сарић — Мата, слуга код Симе, и најзад Мила Гец — као Перса, Пантина служавка.

В. М. А.

говим ударцима, чувајући брижљиво душевну равнотежу и душевни мир, а са њима и мирноћу свога суда о људима и стварима.

Најстарији ђак Јована Цвијића, он је једно и онј који је највише чинио част своје учитељу. Преко географије и антропогеографије он се приближио етнографији, на којој се задржао целога свога живота. Та значајна грана наше националне науке била је као створена за човека дубоко задахнутог родољубљем као што је био он, и зато је он на том пољу оставио за собом широко и дубоко узорану brazду и светао траг. О томе сведоче не само његови многобројни научни радови него и монументални Српски етнографски зборник, који је великим делом плод његовог стараша.

О томе сведоче и његови узо-

рито написани чланци о осетљивим националним питањима, са којима се понекад јављао у дневној штампи. Иста умност која одликује те чланке карактеристична је и за његово усмено излагање, које је увек било једно и речито, понекад — иако ненамерно — чак и блиставо; „они су нам отворили не само своје домове него и своја срца“, гласе на пример његове речи о људима једнога нашега краја. Зато ће његово име, ако можда и није познато најширим круговима, остати дубоко урезано у сећању свих оних који су га познали преко његове писане или усмене речи.

М. Т.

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН. 8.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ бр. 1371 издату од среза Неготинског као и избегличку легитимацију бр. 93721/а. Оглашујем неважећим. Сабовљевић П. Емануел, васпитач С.И.Д. — Неготин. 74 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем за неважећу. Мирослав Борђевић. 75 1—3

ОГЛАШАВАМ за неважећу моју личну карту, издату од престојништва градске полиције Крагујевачке. Косара Спасојевић. 74 1—3

СВОЈУ ЛИЧНУ КАРТУ издату од општине Чумић срез Крагујевац, изгубила сам и оглашавам је неважећом. Гачић Ж. Је. лица. 54 3—3

СА СВОЈОМ ЖЕНОМ Љубинком Стевановић прекинуо сам заједнички живот и овим објављујем да никакве њене дуге не признајем нити хоћу да плаћам. Милија Стевановић, пекар из Крагујевца. 54 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату ми од престојништва градске полиције за 1943 год., изгубио сам. Оглашавам неважећом. Никола Николић — Ужице. 74 1—1

КУПУЈЕМ један савгас мотор од 20 коњ. снага. Понуде слаати на адресу Предраг Којић, Брусник (пошта Салаш). 74 1—2

ИЗГУБИЛА САМ личну карту добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, оглашавам за неважећу. Даринка Грумбах.

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Анђелина Максимовић. 74 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 154 добивену из среза Гружанског, општине Драгобраће, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Реља Милојевић.

ОСН. 1905

Б

В

В

БЕОГРАД
21-245

ГЛАВНА
ОВЛАШТЕНА
КОЛЕКТУРА
СРЕБАКА

БРАГА А. ВАСИЋ
БЕОГРАД • КРАЉА МИЛАНА 31

ЖЕЛЕЗНИЧКУ ЛЕГИТИМАЦИЈУ за повлашћену возњу број 147445 издату од Дирекције железница, изгубио сам и оглашавам неважећом. Милановић Милорад, пензионер из Ужица. 74 1—1

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Стеван Шегр. 75 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4759 добивену из престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем за неважећу. Милисав Милојевић. 75 1—3

ЖЕЛЕЗНИЧКУ ЛЕГИТИМАЦИЈУ за повлашћену возњу издату од Дирекције железница, изгубила сам. Оглашавам је неважећом. Савка Милановић, домаћица из Ужица.

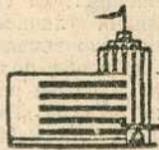
КУПУЈЕМ:

Старе књиге и целокупне библиотеке на српском језику

„Српска књижара“

БЕОГРАД

Тел. 26 609 Нр. Александра 18

СТАНОВИ

од 1, 2 и 3 собе са комфором продају се у IV задружној згради.

Према својим Правилима и Закону о привредним задругама, уступања врши. Штедно грађевинска задруга „СВОЈ ДОМ“, Мишарска 9. 71 1—2

ВЕЛЕТРГОВИНА ВИНОМ и РАНИЈОМ

„ХАЈДУК ВЕЉКОВА КУЛА“

Јездимира С. Шарића

производња ликера, коњана и рума

БЕОГРАД, Нр. Марије 89 Тел. 22-912

ВУНУ

од старих вунених отпадака прерађујемо приватним муштеријама.

„ХУМ“ БАНИЋ И УГРЕНОВИЋ

Београд — Цара Николе 10. Тел. 24-270.

Саопштење: ПРОДАВЦИМА ЗЛАТНОГ НАКИТА

ЗАПАМТИТЕ! да фирма ВРАЧАР купује и од ДАНАС стварно највише плаћа златан накит стари и нови, старо злато, златне зубе, дијаманте, брилијанте, сребро, бакарни, сребрни и златан новац. — Купујемо и од препродаваца.

„ВРАЧАР“, Београд, Палилулска 6. Тел. 28-706

(Продужетак Душанове улице)

Доносиоцу овога огласа уз исплату продате нам робе дајемо — 200.— дин. више. 61 1-1

Вачер-ов Крст ПРОТИВ БОЛЕСТИ

Откад постоје људи у њиховој историји болести играју злосрећну улогу. Епидемије су затрле целе народе, маларија и друге тропске болести опустиле су многе непрегледне покрајине и учиниле их ненастањенима. Утолико већу вредност имају успеси немачке науке, који налазе свој израз у целом свету познатим „Вачер“-овим лековима.

Ако су заразе и епидемије великих размера данас постале скоро непознате појаве, неке се болести уопште више не појављују, а друге које су пре неминуовно доводиле до смртог исхода или дуготрајног боловања, сада се лече са сигурношћу, све то није мала заслуга немачких лекова са „Вачер“-овим крстом.

ОГЛАС РЕГ. Q. БР. 19674 ОД-14-XII-1944

Државна Хипотекарна Банка

изложиће јавној продаји на дан 28 фебруара 1944 год., имање у Шапцу у ул. Цара Душана бр. 32 са почетном лицитационом ценом од Динара 700.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради филијала у Шапцу од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења.

Државна Хипотекарна Банка

изложиће јавној продаји са почетним лицитационим ценама следећа имања:

29 ФЕБРУАРА 1944 ГОД.

- 1) Плац са зградом Цвијићева бр. 118—120 Дин. 1,800.000.—
- 2) Плац са зградом Влајковићева бр. 25 Дин. 4,000.000.—
- 3) Плац са зградом Бург Даничића бр. 4 Дин. 1,800.000.—

Продаја ће се одржати у банчиној згради Скадарска бр. 33/II, од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења. 72 1—1

ИНДУСТРИЈА САПУНА

„ЈАСНА“ К. Д.

БЕОГРАД — ЦАРИГРАДСКА 7—9

Производи све сапунске производе, под контролом Централне за хемијске производе.

ЈАС за рибање

ЈАС за руне

ЈАСНА сапун за зубе

Носметину

У слободној продаји

КОЛОНИЈАЛНА РАДЊА

МИЛОВАНА С. ГОЛУБОВИЋА

Пресељена у

ул. Кр. МИЛУТИНА 37

УГАО КРАЉА МИЛАНА.